

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02- 053/25-19258/2

Podgorica, 24.06.2025.godine

Za: MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA, Rimski trg 46, Podgorica

gospodinu, Niku Gjelošaju, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog protokla 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Veza: Vaš akt br: 08-053/25-1356/5 od 09.06.2025. godine

Poštovani gospodine Gjelošaj,

Povodom *Predloga zakona o potvrđivanju Dodatnog protokla 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Predlogom zakona vrši se modernizacija i dopunjavanje CEFTA Sporazuma, u cilju rješavanja problema vezano za kršenje odredbi Sporazuma i obezbjeđivanje njegove pune implementacije. Dostavljenim dokumentom, između ostalog, predviđeno je uspostavljanje Fonda za rješavanje sporova iz kojeg bi se koristila sredstva za funkcionisanje Komisije (Panela) za rješavanje sporova.

Na tekst Predloga zakona i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Na osnovu uvida u dostavljeni tekst i Izveštaj o analizi uticaja propisa, u dijelu procjene fiskalnog uticaja, utvrđeno je da za sprovođenje Predloga zakona nije potrebna jednokratno dodatno izdvajanje finansijskih sredstava iz budžeta za funkcionisanje Komisije (Panela) za rješavanje sporova, već bi se ista finansirala od strane koja je izgubila spor i za koju je utvrđeno da je prekršila odredbe Sporazuma odnosno ukoliko Crna Gora ne bude kršila odredbe Sporazuma, neće biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije (Panela).

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta u načelu nema primjedbi na *Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)*, uz obavezu da se sve aktivnosti na implementaciji istog usklade sa sredstvima koja su predviđena godišnjim zakonom o budžetu Crne Gore za predmetne namjene. Napominjemo, ukoliko nastane potreba za dodatnim plaćanjem, shodno odredbama Predloga zakona, predmetna sredstva će biti predmet naknadnog razmatranja.

S poštovanjem,

MINISTAR
Novica Vuković

**ZAKON O POTVRĐIVANJU DODATNOG PROTOKOLA 7
O RJEŠAVANJU SPOROVA UZ SPORAZUM O IZMJENI I PRISTUPANJU CENTRALNOEVROPSKOM
SPORAZUMU O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA)**

Član 1

Potvrđuje se Dodatni protokol 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA), usvojen 9. oktobra 2024. godine, u originalu na engleskom jeziku.

Član 2

Tekst sporazuma iz člana 1 ovog zakona u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na crnogorski jezik glasi:

**Dodatni protokol 7 o rješavanju sporova uz sporazum o izmjeni i pristupanju
Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)**

Preambula

Strane Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA):

1. Uzimajući u obzir Aneks 1 Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (u daljem tekstu „CEFTA 2006“), a posebno članove 42 i 43 istog, kao i Aneks 8 o „Imenovanju Medijatora“ i Aneks 9 o „osnivanju i funkcionisanju arbitražnog tribunala“;
2. Odlučivši da eliminišu trgovinske prepreke unutar CEFTA i da progresivno produbljuju trgovinske odnose u duhu Opšte razvojne klauzule CEFTA 2006 sadržane u članu 45 istog; i
3. Uzimajući u obzir interes Strana za strukturniji pristup konsultacijama, medijaciji i rješavanju sporova u okviru CEFTA kao što je predviđeno ovim Dodatnim Protokolom 7 (U daljem tekstu: Protokol);

su se dogovorile o sledećem.

Dio I: Uvodne Odredbe

Član 1

Definicije

Sledeće definicije će biti primjenjive za svrhe ovog Protokola:

- a. "savjetnik" označava fizičko lice koje je odredila strana u sporu da savjetuje ili pomaže toj strani u postupku prema ovom Protokolu;
- b. "na bilo koji način" se odnosi na način na koji se mogu voditi postupci prema ovom Protokolu, uključujući sastanke sa ličnim prisustvom i/ili elektronsku komunikaciju;
- c. "pomoćnik" označava fizičko lice koje vrši istragu za ili koje pruža podršku Panelu u postupku;
- d. "poslovno-povjerljive informacije" i "veoma osjetljive poslovno-povjerljive informacije" označavaju sve poslovne ili vlasničke informacije koje je strana u sporu ili treća strana označila kao takve, bez obzira da li su sadržane u dokumentu koji je dostavilo javno ili privatno tijelo, jer inače nisu javno dostupne i njihovo otkrivanje bi moglo, po mišljenju strane u sporu ili treće strane, nanijeti značajnu štetu zakonitom vlasniku informacija. Svaka strana u sporu ili treća strana će djelovati u dobroj vjeri i suzdržavati se pri označavanju informacija kao "poslovno-povjerljivih" ili "veoma osjetljivih poslovno-povjerljivih";
- e. "kandidat" označava fizičko lice čije se ime nalazi na listi članova Panela u skladu sa članom 20 ovog Protokola ili na listi predsjedavajućih Panela u skladu sa članom 21 ovog Protokola i koja se razmatra za izbor člana ili predsjedavajućeg Panela;
- f. "CEFTA Sporazum" označava "Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini", koji je potpisan 19. Decembra 2006. godine, uključujući njegove Aneксе i Dodatne protokole uz CEFTA Sporazum, kao i povezane pravne instrumente;
- g. "CEFTA 2006" označava konsolidovanu verziju "Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini" sadržanu u Aneksu 1 CEFTA Sporazuma;
- h. "Predsjedavajući" označava člana Panela koji predsjedava sastancima i saslušanjima Panela tokom postupka;
- i. "Kodeks ponašanja" označava pravila utvrđena iz Priloga II ovog Protokola koja se primjenjuju na kandidate i članove Panela;
- j. "Izveštaj o usklađenosti" označava izvještaj koji izdaje Panel koji se ponovo saziva u slučaju neslaganja o usklađenosti ili ekvivalentnog u skladu sa članom 31 ovog Protokola;
- k. "povjerljive informacije" označavaju sve informacije osim "poslovno-povjerljivih informacija" i "veoma osjetljivih poslovno-povjerljivih informacija" koje se u skladu sa ovim Protokolom moraju tretirati kao povjerljive ili koje je strana u sporu ili treća strana označila kao takve;

- l. "konsultant" označava lice koje učestvuje u konsultacijama u skladu sa Dijelom III ovog Protokola;
- m. "dan" označava kalendarski dan, osim ako nije drugačije navedeno;
- n. "strana u sporu" označava stranu koja učestvuje u postupku pred Panelom, uključujući i u pogledu njegovog sastava u skladu sa članom 18 ovog Protokola;
- o. "dokument" označava obavještenje, zahtjev, pisani podnesak, ili bilo koji drugi dokument u vezi sa postupkom prema ovom Protokolu;
- p. "medijator" označava fizičko lice koje vrši postupak medijacije u skladu sa Dijelom II ovog Protokola;
- q. "postupak medijacije" označava pravila utvrđena u Dijelu II ovog Protokola koja su primjenjiva na postupak medijacije;
- r. "Strana koja vrši nominaciju" označava stranu koja uspostavlja listu osoba koje su voljne i sposobne obavljati dužnost članova Panela u skladu sa članovima 20 i 21 ovog Protokola;
- s. "neradni dan" označava svaku subotu i nedelju i bilo koji drugi dan koji je Strana označila kao državni praznik;
- t. "uključena strana ili strane" označava strane u sporu i treća strana ili treće strane. ;
- u. "Strana ili Strane" označava Stranu ili Strane CEFTA Sporazuma;
- v. "postupak", osim ako nije drugačije navedeno, označava postupak rješavanja spora koji se sprovodi u skladu sa Dijelom IV ovog Protokola;
- w. "predstavnik strane" označava bilo koje fizičko lice koje imenuje Strana i koje je propisno ovlašćeno da predstavlja tu Stranu u postupku u skladu sa ovim Protokolom.
- x. "strana podnosilac zahtjeva" označava Stranu koja zahtijeva dobre usluge ili pomirenje u skladu sa članom 5 ovog Protokola, medijaciju u skladu sa članom 8 ovog Protokola, konsultacije u skladu sa članom 15 ovog Protokola, ili uspostavljanje Panela u skladu sa članom 16 ovog Protokola;
- y. "tužena strana" označava Stranu na koju se odnosi zahtjev za medijaciju ili konsultacije u skladu sa članom 8 ovog Protokola i članom 15 ovog Protokola ili na koju se odnosi zahtjev za uspostavljanje Panela u skladu sa članom 16 ovog Protokola;

- z. "Poslovnik o radu" označava usvojena pravila iz Priloga I ovog Protokola koja se odnose na postupke pred Panelom; i
- aa. "treća strana" označava CEFTA Stranu koja nije strana u konsultacijama ili strana u sporu.

Član 2

Saradnja

1. Strane će u svakom trenutku učiniti sve što je u njihovoj moći kako bi se dogovorile o tumačenju i primjeni CEFTA Sporazuma i nastojale da kroz saradnju i konsultacije postignu obostrano zadovoljavajuće rješenje bilo kojeg pitanja koje bi moglo uticati na funkcionisanje CEFTA sporazuma.
2. Prije pokretanja formalnih postupaka rješavanja sporova, Strane će nastojati da postignu obostrano zadovoljavajuće rješenje koristeći konsultativne alate koji su dostupni u okviru CEFTA.
3. Strane mogu nastaviti koristiti takve konsultativne alate, dok se odvija formalno rješavanje spora u cilju postizanja obostrano zadovoljavajućeg rješenja spora.

Član 3

Obim

Ovaj Protokol će se primjenjivati na svaki spor između dvije ili više Strana u vezi sa tumačenjem ili primjenom CEFTA sporazuma.

Član 4

Izbor Foruma

1. Ako je Strana pokrenula postupak rješavanja spora prema ovom Protokolu, ista ne može pokrenuti postupak rješavanja spora prema drugom međunarodnom trgovinskom sporazumu u kojem su strane u sporu članice, uključujući i STO (Svjetska Trgovinska Organizacija) sporazum, u vezi s istim pitanjem, osim ako Panel osnovan u skladu sa ovim Protokolom ne može, iz razloga povezanih sa nadležnosti ili iz proceduralnih razloga, osim okončanja postupka rješavanja sporova u skladu sa članom 25 ovog Protokola, donijeti zaključke o tom sporu.
2. Smatra se da je postupak rješavanja spora prema ovom Protokolu pokrenut zahtjevom Strane za uspostavljanje Panela u skladu sa članom 16 ovog Protokola.
3. Smatra se da je postupak rješavanja spora prema Sporazumu STO pokrenut zahtjevom Strane za uspostavljanje Panela prema članu 6 Sporazuma o rješavanju sporova STO.

4. Smatra se da je postupak rješavanja spora prema bilo kojem drugom međunarodnom trgovinskom sporazumu pokrenut zahtjevom Strane za uspostavljanje Panela u skladu sa odredbama za rješavanje sporova tog sporazuma.

Član 5

Dobre usluge i mirenje

1. Dobre usluge i mirenje su postupci koji se mogu dobrovoljno preduzeti ukoliko se stranke u sporu na taj način usaglase.
2. Na zahtjev strana u sporu, bilo koji pojedinac ili lice koji odaberu strane koje podnose zahtjev može pružiti dobre usluge ili djelovati kao lice koje će ponuditi mirenje.
3. Postupci koji uključuju dobre usluge i mirenje, posebno stavovi koje su u njima zauzele strane u sporu, su povjerljivi i neće dovesti u pitanje prava bilo koje Strane u bilo kojem daljem postupku prema ovom Protokolu.
4. Dobre usluge i mirenje se mogu zahtijevati u bilo koje vrijeme od bilo koje strane u sporu. Ove usluge mogu započeti u bilo koje vrijeme i mogu biti prekinute u bilo koje vrijeme.
5. Ukoliko se strane u sporu usaglase, postupci dobrih usluga i mirenja se mogu nastaviti i dok je postupak pred Panelom u skladu sa Dijelom IV ovog Protokola, u toku.

Dio II: Postupci medijacije

Član 6

Medijacija

Strane mogu zatražiti medijaciju u vezi sa bilo kojim pitanjem iz člana 3 ovog Protokola, osim u vezi sa predloženim mjerama. Postupci medijacije ne dovode u pitanje prava Strana u bilo kojem drugom postupku prema CEFTA Sporazumu ili drugom međunarodnom trgovinskom sporazumu u kojem su Strane članice, uključujući i STO sporazum.

Član 7

Cilj medijacije

Medijacija u skladu sa ovim Dijelom ima za cilj pomoći stranama u sporu u postizanju obostrano zadovoljavajućeg rješenja bilo kojeg spora iz člana 3 ovog Protokola uz pomoć medijatora.

Član 8

Pokretanje postupka medijacije

1. Strana može pisanim putem zatražiti od bilo koje druge Strane da započne postupak medijacije. Takav zahtjev će biti upućen drugoj Strani uz istovremeno slanje obavještenja Zajedničkom komitetu.
2. Zahtjev upućen prema stavu 1 ovog člana će identifikovati konkretno pitanje o kojem se radi, dati detaljan opis primjene predmetnog pitanja i jasno predstaviti brige Strane koja zahtijeva medijaciju u vezi sa tim pitanjem.
3. Postupak medijacije se može pokrenuti samo uz saglasnost strana u sporu. Kada jedna Strana zatraži postupak medijacije u skladu sa stavom 1 ovog člana, druga Strana će u dobroj vjeri razmotriti zahtjev i odgovoriti pisanim putem u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva.

Član 9

Izbor medijatora

1. Po pokretanju postupka medijacije prema članu 8(3) ovog Protokola, strane u sporu će se u roku od 10 dana dogovoriti o medijatoru sa zajednički dogovorene liste medijatora iz člana 41, stav 6, CEFTA 2006 od dana prijema odgovora na zahtjev za medijaciju. Ako se strane u sporu ne mogu dogovoriti o medijatoru u roku koji je naveden u prvoj rečenici, svaka strana u sporu može zatražiti od predsjedavajućeg Zajedničkog komiteta da putem žrijeba odredi medijatora sa zajednički dogovorene liste medijatora iz člana 41, stav 6, CEFTA 2006 u roku od 5 dana od dana prijema zahtjeva.
2. Medijator neće biti odabran iz bilo koje strane u sporu, osim ako se strane u sporu ne dogovore drugačije.
3. Medijator će izbjegavati bilo kakve posredne ili neposredne konflikte interesa i od njega se od strana u sporu može zahtijevati da potpiše izjavu u tom smislu.
4. Medijator će na nepristrasan, nezavisan i transparentan način pomoći stranama u sporu u razjašnjenju spora i postizanju obostrano zadovoljavajućeg rješenja spora.
5. Kodeks Ponašanja iz Priloga II ovog Protokola je takođe primjenjiv na medijatora, uz potrebne izmjene.

Član 10

Pravila postupka medijacije

1. Postupak medijacije će se održati na bilo koji način dogovoren između strana u sporu. Kada se održava lično, održava se na lokaciji o kojoj su se dogovorile strane u sporu. U relevantnom dijelu, članovi 1 i 14 Poslovnika o radu iz Priloga I ovog Protokola će se takođe primjenjivati na postupak posredovanja, uz potrebne izmjene, osim ako se strane u sporu ne dogovore drugačije.
2. Tužena strana će pisanim putem dostaviti medijatoru i stranki podnosiocu tužbe komentare u roku od 10 dana nakon odabira medijatora iz člana 9(1) ovog Protokola.
3. Medijator može odlučiti o najprikladnijem načinu da razjasni spor. Medijator može konkretno, na bilo koji način dogovoren između strana u sporu, organizovati sastanke između njih, konsultovati se sa njima zajedno ili pojedinačno, tražiti pomoć ili se konsultovati sa relevantnim stručnjacima i zainteresovanim stranama, i pružiti svaku dodatnu podršku koju zatraže strane u sporu. Prije upuštanja u takve aktivnosti, medijator će zahtijevati saglasnost strana u sporu, uključujući sve moguće troškove.
4. Najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema pisanih komentara iz stava 2 ovog člana i nakon angažovanja strana u sporu iz stava 3 ovog člana, medijator će izdati nacrt pisanog izvještaja, koji daje kratak opis mjera o kojima je riječ u ovim postupcima, naknadnih postupaka, iznijetih stavova strana u sporu, stručnjaka i zainteresovanih strana, gdje je primjenjivo, i bilo koje obostrano dogovoreno rješenje postignuto kao konačan ishod ovih postupaka, uključujući moguća privremena rješenja. Medijator će dati rok od 10 dana stranama u sporu za dostavljanje komentara na nacrt izvještaja. Nakon razmatranja komentara strana u sporu koja su dostavljena u tom roku, medijator će u roku od 10 dana dostaviti konačni pismeni izvještaj stranama u sporu.
5. Najkasnije u roku od 5 dana od dana prijema konačnog izvještaja, strane u sporu će pismeno obavijestiti medijatora o tome da li prihvataju ili odbijaju rješenje predloženo u izvještaju kao obostrano zadovoljavajuće rješenje spora. Strane u sporu će dostaviti konačan izvještaj Zajedničkom komitetu.
6. Postupak medijacije će biti prekinut:
 - a. u bilo kojoj fazi postupka putem pisanog zahtjeva od bilo koje strane u sporu;
 - b. uzajamno prihvaćenim datumom putem pisanog zahtjeva od strane stranae u sporu uz rješenje predloženo u izvještaju medijatora koje predstavlja obostrano zadovoljavajuće rješenje spora;
 - c. datumom pisanog odbijanja rješenja predloženog u izvještaju medijatora prema medijatoru i drugoj strani od strane strane u sporu kao obostrano zadovoljavajućeg rješenja spora; ili

- d. putem pisane izjave medijatora, nakon konsultacija sa stranama u sporu, da dalji naponi na medijaciji ne vode obostrano zadovoljavajućem rješenju spora.

Član 11

Implementacija uzajamno dogovorenog rješenja

1. Kada strane u sporu pismeno prihvate rješenje predloženo u izvještaju medijatora kao obostrano zadovoljavajuće rješenje spora, svaka strana u sporu će preduzeti mjere potrebne za implementaciju tog rješenja u dogovorenom roku.
2. Strana koja će implementirati rješenje će informisati drugu stranu i Zajednički komitet pisanim putem o bilo kojoj preduzetoj mjeri za implementaciju rješenja.

Član 12

Povjerljivost medijacije i odnos u vezi sa postupcima rješavanja sporova

1. Osim ako se strane u sporu nisu drugačije dogovorile, postupak medijacije koji uključuje i izvještaj medijatora je povjerljive prirode. Obaveza povjerljivosti se ne odnosi na činjenične informacije su već dostupne u javnosti.
2. Strana u sporu se neće oslanjati na, niti će koristiti kao dokaz u postupku rješavanja sporova prema ovom Protokolu ili bilo kojem drugom međunarodnom trgovinskom sporazumu u kojem su strane u sporu članice, niti će Panel uzeti u obzir:
 - a. pozicije koje je zauzela druga strana u sporu u postupku medijacije ili informacije prikupljene od strane medijatora u okviru člana 10(3) ovog Protokola; ili
 - b. izvještaj ili rješenje koje je izdao ili predložio medijator u okviru člana 10(4) ovog Protokola.
3. Medijator ne može služiti kao član Komisije u postupku rješavanja sporova prema ovom Protokolu ili STO Sporazumu koji uključuje isti spor u kojem je to lice bilo medijator.

Član 13

Vremenski okviri

Bilo koji rok koji se navodi u članovima 8, 9, i 10 ovog Protokola može biti izmjenjen dogovorom strana u sporu.

Član 14

Troškovi postupka medijacije

1. Svaka strana u sporu snosi svoje troškove koji proisteknu iz učešća u postupku medijacije.
2. Naknada medijatoru će odgovarati iznosu naknade za člana Panela u skladu sa članom 15(6) Priloga I.
3. Strane u sporu će zajednički i ravnopravno dijeliti troškove nastale iz organizacionih pitanja, uključujući naknadu i troškove medijatora i sve druge troškove u smislu postupka medijacije.

Dio III: Konsultacije

Član 15

Konsultacije

1. Strana može pisanim putem zahtijevati konsultacije sa drugom Stranom u vezi bilo kojeg pitanja navedenog u članu 3 ovog Protokola.
2. Strana podnosilac zahtjeva će dostaviti zahtjev tuženoj strani. Strana podnosilac zahtjeva će istovremeno obavijestiti i Zajedničku Komisiju o zahtjevu. Strana podnosilac zahtjeva će u istom navesti svoje razloge uključujući i identifikaciju posebne mjere koja je u pitanju kao i pravni osnov za žalbu.
3. Strana podnosilac zahtjeva i tužena strana će započeti konsultacije što je prije moguće a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva od strane tužene strane, osim u hitnim slučajevima.

U hitnim slučajevima, uključujući one slučajeve koji uključuju kvarljivu ili sezonsku robu ili usluge koje ubrzano gube svoju tržišnu vrijednost, konsultacije će započeti u roku od 5 dana od dana prijema zahtjeva od strane tužene strane.

4. Svaka Strana, osim strane podnosioca zahtjeva i tužene strane, koja smatra da ima interes u ovom predmetu, može podnijeti pismeni zahtjev za učešće u konsultacijama objašnjavajući svoj interes u tom pitanju stranama koje vrše konsultacije i Zajedničkoj Komisiji u roku od pet dana od dana prosljeđivanja zahtjeva za konsultacije. Takva Strana će biti uključena u konsultacije, pod uslovom da se stranama kojoj je upućen zahtjev za konsultacije usaglasi u roku od 5 dana od prijema takvog zahtjeva da je zahtjev za interesom osnovan. U tom slučaju, strana kojoj je upućen zahtjev za konsultacije će o tome obavijestiti stranu koja traži da se pridruži konsultacijama i Zajedničku Komisiju.
5. Strane koje učestvuju u konsultacijama će uložiti sve napore da kroz konsultacije dođu do uzajamno zadovoljavajućeg rješenja spora. U tu svrhu, svaka strana koja učestvuje u konsultacijama će pružiti dovoljno informacija kako bi omogućila potpuno ispitivanje predmetnog pitanja i zaštitile sve

povjerljive, poslovno-povjerljive ili vrlo osjetljive poslovno-povjerljive informacije razmijenjene u toku konsultacija na zahtjev Strane koja pruža informacija. Svaka strana koja učestvuje u konsultacijama će staviti na raspolaganje osoblje svojih organa ili drugih nadležnih organa koje ima iskustvo u predmetnim pitanjima.

6. Konsultacije će se vršiti pomoću svih sredstava koja dogovore strane koje učestvuju u konsultacijama. Kada se konsultacije budu vršile lično, vršiće se na lokaciji o kojoj se dogovore strane koje učestvuju u konsultacijama.
7. Konsultacije su povjerljive prirode i ne dovode u pitanje prava bilo koje strane u bilo kojem daljem postupku prema CEFTA Sporazumu.

Dio IV: Postupci za Rješavanje Sporova

Član 16

Uspostavljanje Panela

1. Strana može zahtijevati, putem pisanog zahtjeva upućenog tuženoj strani tražiti uspostavljanje Panela ukoliko konsultacije iz Dijela III ovog Protokola ne uspiju da riješe spor u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva za konsultacijama, ili, u hitnim slučajevima, u roku od 45 dana od datuma prijema zahtjeva za konsultacijama. Strana koja podnosi zahtjev će istovremeno obavijestiti i Zajedničku Komisiju o svom zahtjevu.
2. Strana podnosilac zahtjeva će u svom zahtjevu navesti sporna pitanja i pravni osnov žalbe uključujući i pojašnjenje na koji način sporno pitanje predstavlja kršenje CEFTA Sporazuma i napomenu o tome da li su već održane konsultacije. U slučaju da strana podnosilac zahtjeva traži uspostavljanje Panela sa drugim zadacima izvan standardnih zadataka u skladu sa članom 17 ovog Protokola, pisani zahtjev će sadržati predloženi tekst posebnih zadataka.
3. Datum uspostavljanja panela će biti datum kada bude odabran poslednji član Panela u skladu sa članom 18 ovog Protokola.
4. Panel se ne može uspostavljati kako bi izvršila revizija predložene mjere.
5. Kada više od jedne strane traži uspostavljanje Panela u vezi sa istim pitanjem, potrebno je uspostaviti jedan Panel koji će ispitati žalbe kada god je to izvodljivo.
6. Ako je osnovano više od jedog panela za razmatranje žalbi u vezi sa istim predmetom, ista lica će u najvećoj mogućoj mjeri biti članovi svake od zasebnih panela, a vremenski raspored postupanja Panela u takvim sporovima će biti usklađen.

Član 17

Zadaci Panela

1. Osim ako se strane u sporu ne dogovore drugačije u roku od 5 radnih dana od dana uspostavljanja Panela prema članu 16 ovog protokola, standardni zadatak Panela će biti da:

“ispita, u svjetlu odredbi CEFTA Sporazuma, spor koji je naveden u zahtjevu za uspostavljanje Panela, i da donese nalaze, zaključke i odluke u skladu sa Dodatnim Protokolom 7.”

2. Ako se strane u sporu dogovore drugačije od sadržine standardnog zadatka, o takvom zadatku će se obavijestiti Panel u roku od 3 radna dana nakon njihovog dogovora.
3. Panel može odlučiti u sopstvenoj nadležnosti na osnovu opisa zadataka.

Član 18

Sastav Panela

1. Panel će se sastojati od tri člana izabrana ili žrijebom sastavljena sa ciljem da se osigura materijalna ekspertiza koja je relevantna za konkretan predmetni spor.
2. Strane u sporu će se konsultovati sa ciljem da postignu dogovor o sastavu Panela u roku od 10 dana od datuma prijema zahtjeva za uspostavljanje Panela prema članu 16 ovog Protokola.
3. Ako Panel ne bude uspostavljen u roku navedenom u stavu 2 ovog člana, svaka strana u sporu može zatražiti od predsjedavajućeg Zajedničke Komisije da putem žrijeba odredi članove Panela iz spiska utvrđenog prema članovima 20 i 21 ovog Protokola. Predsjedavajući Zajedničke Komisije će odrediti članove Panela u roku od 5 dana od dana prijema zahtjeva. Ako se Panel ne uspostavi u roku od 5 dana od dana prijema zahtjeva, Sekretarijat CEFTA će putem žrijeba odrediti članove Panela iz spiska utvrđenog u skladu sa članovima 20 i 21 ovog Protokola bez nepotrebnog odlaganja. Predsjedavajući Zajedničke Komisije ili Sekretarijat CEFTA će pozvati i dati razumnu priliku predstavnicima svake strane u sporu da budu prisutni, na bilo koji način, prilikom vršenja žrijeba. Jedan član Panela se bira sa liste strane podnosioca zahtjeva, jedan član Panela se bira sa liste tužene strane dok se jedan član Panela bira sa liste predsjedavajućeg.
4. Ako postoje dvije ili više stranaa podnosilaca, liste svake od strana podnosilaca zahtjeva će se kombinovati kako bi jedan član Panela bio određen iz objedinjene liste.

5. Ako strana u sporu nije prijavila svoju listu prema članu 20 ovog Protokola, član Panela će biti izabran sa liste uspostavljene prema članu 21 ovog Protokola, uključujući i slučaj kada strana u sporu nije uspjela da predloži bilo koje lice za listu prema članu 21 ovog protokola. U slučaju da nije uspostavljena lista u skladu sa članom 21, član Panela će biti određen iz dostavljene liste članova Panela stranaka koje nisu u sporu.
6. U slučaju da se predsjedavajući bira putem žrijeba, Sekretarijat CEFTA će u skladu sa tim unaprijed pripremiti liste i biće primjenjeno sledeće:
 - a. U slučaju jednog podnosioca žalbe, predsedavajući će biti određen žrijebom sa liste koja se sastoji samo od potencijalnih predsedavajućih iz CEFTA i samo sa lista stranaa koje nisu u sporu. U slučaju da se bilo koja od strana u sporu ne bude složila oko izabranog predsedavajućeg, predsjedavajući će ponovo biti određen žrijebom sa liste koja se sastoji samo od potencijalnih predsjedavajućih izvan CEFTA i neće biti izvučena sa liste bilo koje od strana u sporu CEFTA-e.
 - b. U slučaju više podnosilaca žalbi, predsjedavajući će biti izvučen žrijebom sa liste koja se sastoji samo od potencijalnih predsjedavajućih koji dolaze izvan CEFTA, a žrijeb neće sadržavati nijednog potencijalnog predsjedavajućeg sa liste CEFTA strana u sporu. U slučaju da su sve Strane CEFTA u sporu, žrijeb će se sastojati od potencijalnih predsjedavajućih koji dolaze izvan CEFTA sa lista svih CEFTA strana.
7. Pojedinaac ne može biti član Panela u sporu u kojem je ona ili on bio prethodno bio uključen/a u bilo kom svojstvu.
8. Član Panela jedino može biti zamijenjen zbog razloga i u skladu sa članom 12 Priloga I ovog Protokola.

Član 19

Kvalifikacije članova Panela

1. Svi članovi Panela moraju imati iskustvo i ekspertizu u međunarodnom trgovinskom pravu, uključujući pitanja obuhvaćena CEFTA sporazumom i pitanja koja su relevantna za predmetni spor. Predsjedavajući Panela takođe mora imati stručnost ili iskustvo u postupcima rješavanja sporova prema međunarodnom trgovinskom pravu.
2. Svi članovi Panela moraju biti nezavisni, nepristrasni i moraju predstavljati isključivo sebe, neće primati uputstva od bilo koje organizacije ili organa, i neće biti zaposleni u administraciji bilo koje od strana u sporu.
3. Svi članovi Panela će biti izabrani striktno na osnovu objektivnosti, pouzdanosti i zdravog prosuđivanja, uzimajući u obzir njihovu materijalnu stručnost u pitanjima od značaja za predmetni spor.

4. Svi članovi Panela će se pridržavati Kodeksa ponašanja iz Priloga II ovog Protokola.

Član 20

Liste članova Panela

1. Svaka Strana će u roku od 30 dana od ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja ovog Protokola, obavijestiti Zajedničku Komisiju o listi pojedinaca, koji su voljni i sposobni da služe kao članovi Panela u skladu sa ovim Protokolom.
2. Svaka lista će uključivati najmanje osam pojedinaca sa različitim vrstama suštinske ekspertize, koji mogu biti iz CEFTA Strane koja je nominovala, iz CEFTA Strane koja nije nominovala ili izvan CEFTA. Najmanje četiri takva lica moraju biti izvan CEFTA sa različitim vrstama suštinske ekspertize.
3. Svaka Strana može u bilo koje vrijeme obavijestiti Zajedničku Komisiju o dodatnim licima koja su voljna i sposobna da služe kao članovi Komisije prema ovom Protokolu.
4. Na zahtjev Strane, Zajednički komitet može donijeti odluku o uklanjanju lica sa liste te Strane. Nakon uklanjanja lica, Zajednički komitet se obavještava o zamjeni tog lica na osnovu stava 3 ovog člana.
5. CEFTA Sekretarijat će ažurno voditi liste članova Komisije Strana.

Član 21

Lista predsjedavajućih

1. Svaka Strana će u roku od 30 dana od ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja ovog Protokola, dostaviti Zajedničkoj Komisiji listu pojedinaca, koji su voljni i sposobni da služe kao predsjedavajući.
2. Svaka lista će uključivati najmanje tri i najviše pet lica iz CEFTA Strane koja je nominovala i najmanje tri i najviše pet lica izvan CEFTA. Dostavljeni profili treba da odražavaju različite vrste stručnosti o međunarodnom trgovinskom pravu.
3. Zajednički komitet će u roku od 60 dana od stupanja na snagu ovog Protokola usvojiti listu predsjedavajućih.
4. U slučaju da lista predsjedavajućih ne bude usvojena, predsjedavajući za posebne postupke Panela će se birati sa spiskova članova Panela koju su dostavile strane koje nisu u sporu u skladu sa članom 18(6) ovog Protokola.
5. Na zahtjev Strane, Zajednički komitet može donijeti odluku o uklanjanju lica sa liste predsjedavajućih. Nakon uklanjanja lica, Zajedničkoj Komisiji će biti predložena zamjena na usvajanje i uvrštavanje na listu predsjedavajućih.

6. CEFTA Sekretarijat će ažurno voditi listu predsjedavajućih.

Član 22

Funkcija Panela

1. Funkcija Panela je da izvrši objektivnu ocjenu predmetnog spora, uključujući objektivnu ocjenu činjenica i primjenjivost i usklađenost sa CEFTA Sporazumom i da donese takve nalaze, odluke i usmjerenja u skladu sa svojim zadacima.
2. Panel će vršiti svoje funkcije i voditi postupke na način koji je usklađen sa odredbama za rješavanje sporova unutar ovog Protokola, uključujući i Poslovnik o radu iz Priloga I ovog Protokola.
3. Panel će tumačiti CEFTA Sporazum u skladu sa uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava. Panel će uzeti u obzir relevantna tumačenja u izvještajima Panela i Apelacionog tijela koje je usvojilo Tijelo za rješavanje sporova STO u vezi sa pravilima Sporazuma STO koja su u suštini ekvivalentna pravilima CEFTA Sporazuma.
4. Nalazi, odluke i usmjerenja Panela ne mogu dodati ili umanjiti prava i obaveze Strana prema CEFTA Sporazumu.

Član 23

Poslovnik o radu

Postupci rješavanja sporova pred Panelom će biti vođeni u skladu sa Poslovnikom o radu iz Priloga I ovog Protokola.

Član 24

Učešće treće strane

1. Bilo koja strana koja nije jedna od strana u sporu, koja smatra da ima značajan interes u sporu pred Panelom, će imati pravo da učestvuje u postupku rješavanja spora kao treća strana. Takva strana će stranama u sporu dostaviti pismeno obavještenje u roku od 5 dana od dana dostavljanja zahtjeva za uspostavljanje Panela u skladu sa članom 16 ovog Protokola. Treća strana će dostaviti obavještenje Zajedničkoj Komisiji.
2. Treće strane imaju pravo da podnose pismene podneske, da primaju pismene podneske stranaka u sporu, da prisustvuju svim ročištima i usmeno iznose svoje stavove pred Panelom. Podnesci trećih strana će biti prosljeđeni stranama u sporu i biće sadržani u izvještaju Panela.

Član 25

Obustava i okončanje postupaka

1. Panel može obustaviti svoj rad u bilo kojem trenutku na zahtjev podnosioca zahtjeva ili, ako postoji više od jedne strane podnosioca, na zajednički zahtjev strana. U zahtjevu za obustavu se navodi period obustave, koji ne može biti duži od 12 uzastopnih mjeseci. U slučaju takve obustave, svi relevantni vremenski okviri navedeni u Djelovima IV i V ovog Protokola i u Poslovniku o radu iz Dodatka I ovog Protokola će biti produženi za vremenski period za koji je rad bio obustavljen.
2. Panel će nastaviti svoj rad na zahtjev strane podnosioca ili više njih. Panel će otkazati postupak ukoliko ne bude zahtjeva za nastavak poslovanja Panela do kraja perioda koji je naznačen u zahtjevu za obustavu.
3. Panel će otkazati postupak na zajednički zahtjev strana u sporu, ili ako se strane u sporu dogovore o uzajamno zadovoljavajućem rješenju. Troškovi i izdaci nastali do tog trenutka biće raspoređeni u skladu sa članom 15(5) Dodatka I ovog Protokola.
4. Strana podnosilac zahtjeva može u svakom trenutku povući svoju žalbu, što će dovesti do okončanja postupka. Troškovi i izdaci nastali do tog trenutka biće raspoređeni u skladu sa članom 15(5) Dodatka I ovog Protokola.

Član 26

Privremeni izvještaj

1. Panel će stranama u sporu predstaviti privremeni izvještaj u roku od 140 dana od datuma osnivanja Panela. U hitnim slučajevima, Panel će nastojati da stranama u sporu predstavi privremeni izvještaj u roku od 100 dana od datuma osnivanja Panela. Ukoliko Panel bude smatrao da ne može predstaviti privremeni izvještaj u roku od 140 dana, u pisanoj formi će obavijestiti strane u sporu o razlozima kašnjenja zajedno sa procjenom roka u kojem će predstaviti privremeni izvještaj. Svako kašnjenje ne smije biti duže od 30 dana.
2. Privremeni izvještaj će sadržati sledeće:
 - a. činjenično stanje;
 - b. pravna mišljenja o tome da li je predmetna mjera u suprotnosti sa relevantnim odredbama CEFTA sporazuma;
 - c. razloge za činjenično stanje i pravna mišljenja;

- d. preporuke za rješavanje spora; i
 - e. preporuku za razumni vremenski period za postizanje usklađenosti u skladu sa članom 31 ovog protokola, ako se utvrdi da je predmetna mjera u suprotnosti sa relevantnim odredbama CEFTA Sporazuma.
- 3. Svaka strana u sporu može podnijeti pisane komentare Panelu na privremeni izvještaj u roku koji odredi Panel. Nakon razmatranja takvih komentara, Panel može modifikovati privremeni izvještaj ili izvršiti bilo koje dalje ispitivanje koje bude smatrao odgovarajućim.
 - 4. Privremeni izvještaj će biti povjerljive prirode za stranke u sporu.

Član 27

Konačni izvještaj

- 1. Panel će stranama u sporu dostaviti konačni izvještaj u roku od 30 dana od dana predavljanja privremenog izvještaja. Panel će istovremeno proslijediti konačni izvještaj Zajedničkoj Komisiji.
- 2. Pored nalaza i odluka navedenih u članu 26(2), konačni izvještaj će sadržati odluku Panela, koja će biti obavezujuća za strane u sporu, kao i kvantifikaciju i raspodjelu troškova spora, uz stepen poništenja ili umanjenja vrijednosti. Panel će takve troškove raspodijeliti na osnovu vremena utrošenog na uspješne i neuspješne pravne sporove koji su pokrenuti od strane/strana na osnovu člana 15(3) Dodatka I ovog Protokola, uzimajući u obzir i učešće trećih lica.
- 3. CEFTA Sekretarijat će javno objaviti konačni izvještaj u roku od 10 dana od njegovog predavljanja u skladu sa stavom 1, uz uslov zaštite povjerljivih, poslovno-povjerljivih ili veoma osjetljivih poslovno-povjerljivih informacija, u skladu sa članom 8 Priloga I ovog Protokola.

Član 28

Obavezujuća arbitraža za žalbeni postupak

- 1. Nakon dogovora stranaa u sporu koji je postignut u bilo koje vrijeme prije izdavanja privremenog izvještaja, konačni izvještaj može biti predmet žalbenog postupka putem obavezujuće arbitraže. Zajednički komitet će biti obavješten o postignutom dogovoru.
- 2. Konačni izvještaj može biti predmet žalbenog postupka putem obavezujuće arbitraže u roku od 30 dana od izdavanja konačnog izvještaja i na zahtjev jedne ili više strana u sporu.
- 3. Žalbeni postupak će biti ograničen pravnim pitanjima koja su obuhvaćena konačnim izvještajem i pravnim tumačenjima koje je predstavio Panel.

4. Tri arbitra će se birati sa liste predsjedavajućih utvrđenih prema članu 21(3) ovog Protokola i biće ograničeni na pojedince koje imenuju strane koje nisu u sporu. Tri arbitra će biti određena sa liste članova Panela koju su dostavile strane koje nisu u sporu i biće izvan CEFTA ukoliko nije određena lista predsjedavajućih prema članu 21(3) ovog Protokola. Arbitri će se dogovoriti oko odabira predsjedavajućeg za potrebe žalbenog postupka. Član 18(3) će biti mjerodavan za odabir arbitara, uzimajući u obzir sve potrebne izmjene.
5. Postupci navedeni u Dijelu IV i Prilogu I ovog Protokola će biti mjerodavni za žalbeni postupak, uzimajući u obzir sve potrebne izmjene.
6. Izvještaj o žalbenom postupku će biti predstavljen u roku od 90 dana od datuma izbora arbitara uz prilagođavanje odgovarajućih proceduralnih rokova.
7. Izvještaj o žalbenom postupku će biti konačni i obavezujući i isti će biti proslijeđen Zajedničkoj Komisiji. CEFTA Sekretarijat će javno objaviti izvještaj o žalbenom postupku.

Dio V: Procedure usklađenosti

Član 29

Usklađenost

1. Tužena strana će bez odlaganja preduzeti sve potrebne mjere kako bi se uskladila sa odlukom iz konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku ako u tom izvještaju Panel ili arbitri utvrde da je predmetna mjera u suprotnosti sa CEFTA sporazumom.
2. Tužena strana će najkasnije 20 dana nakon datuma prijema konačnog izvještaja ili, ukoliko je uložena žalba, obavještenja o izvještaju o žalbenom postupku Zajedničkoj Komisiji obavijestiti bilo koju drugu stranu u sporu i Zajedničku Komisiju o svojoj namjeri da postupi u skladu sa odlukom u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku u razumnom roku.
3. Ukoliko tužena strana u završnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku ne obavijesti o svojoj namjeri da se pridržava rješenja ili ako tužena strana u završnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku iznese svoju namjeru da ne postupi po odluci, strana podnosilac, ili, više njih ako je primjenjivo, će imati pravo da odmah otkazu obaveze prema tuženoj strani u skladu sa članom 33(2) do (6) ovog Protokola.

Član 30

Razuman vremenski period za usklađivanje

1. Ako je neizvodljivo da se odmah postupi u skladu sa preporukama i odlukama, tužena strana će se pridržavati razumnog vremenskog perioda u kojem će postići usklađenost, kako je utvrđeno u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku.
2. Panel ili arbitri će prilikom utvrđivanja razumnog vremenskog perioda za usklađivanje uzeti u obzir da razumni rok za usklađivanje koji ne bi trebalo da bude duži od 6 mjeseci od usvajanja konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku.
3. U zavisnosti od konkretnih okolnosti predmetnog pitanja i ako se strane u sporu slažu, rok za usklađivanje može biti duži od 6 mjeseci, ali ne smije biti duži od 9 mjeseci.
4. Razumni vremenski period za usklađivanje koji odredi Panel ili arbitri se može produžiti zajedničkim dogovorom strana u sporu.
5. Tužena strana će obavijestiti bilo koju drugu stranu u sporu i Zajedničku Komisiju prije isteka razumnog vremenskog perioda za usklađivanje o mjerama koje je preduzela da bi se uskladila sa odlukom u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku.

Član 31

Revizija usklađenosti

1. Svako neslaganje u vezi sa usklađenošću će se uputiti na inicijalnom Panelu koji je uspostavljen u skladu sa članom 16 ovog Protokola.
2. Smatraće se da postoji neslaganje o usklađenosti kada se strane u sporu ne slažu da li je:
 - a. tužena strana preduzela mjeru kako bi se usaglasila sa odlukom u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku; i/ili
 - b. mjera preduzeta radi usaglašavanja sa odlukom iz konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku usklađena sa CEFTA Sporazumom; i/ili
 - c. mjera preduzeta radi usklađivanja sa odlukom iz konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku nakon obustave obaveza u skladu sa članom 34 ovog Protokola usklađena sa CEFTA Sporazumom; i/ili

- d. nivo obustave obaveza prema članu 33(3) ovog Protokola ekvivalentan poništavanju ili umanjenju uzrokovanom nedosljednošću sa CEFTA Sporazumom, kako je utvrđeno u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku.
3. U slučaju neslaganja u vezi usklađenosti iz stava 2 ovog člana, strana podnosilac zahtjeva će ponovo sazvati inicijalni Panel tako što će dostaviti pismeni zahtjev inicijalnom Panelu. Ako postoji više od jedne strane podnosioca, takav zahtjev će podnijeti najmanje jedna strana podnosilac. Sve druge strane u sporu i Zajednički komitet će biti obavješten o pismenom zahtjevu za sazivanje inicijalnog Panela.
4. Prvobitni Panel ponovo sazvan će u skladu sa stavom 3 ovog člana dostaviti svoj izvještaj o usklađenosti stranama u sporu u roku od 90 dana od datuma kada je podnjet zahtjev u slučaju neslaganja o usklađenosti. Panel će istovremeno proslijediti izvještaj o usklađenosti Zajedničkoj Komisiji. CEFTA Sekretarijat će objaviti izvještaj o usklađenosti u roku od 10 dana od njegovog predstavljanja stranama u sporu uzimajući u obzir zaštitu povjerljivih, poslovno-povjerljivih ili veoma osjetljivih poslovno-povjerljivih informacija u skladu sa Poslovníkom o radu iz Dodatka I ovog Protokola.
5. U slučaju da prvobitni Panel, ili jedan ili više njenih članova nisu u mogućnosti da se ponovo sastanu radi revizije usklađenosti, primjenit će se postupak iz člana 18 ovog Protokola. Rok za podnošenje izvještaja o usklađenosti stranama u sporu se produžava za 30 dana.
6. Izvještaj o usklađenosti će biti obavezujući za sve strane u sporu.
7. Strana podnosilac zahtjeva neće obustaviti svoje obaveze u skladu sa članom 33 ovog Protokola dok Panel ne dostavi svoj izvještaj o usklađenosti.

Član 32

Privremena kompenzacija

U slučaju kada ne postoji usaglašenost od strane tužene stranke, strane u sporu se mogu dogovoriti o uzajamno prihvatljivoj kompenzaciji. Kompenzacija je dobrovoljnog karaktera i ukoliko bude odobrena mora biti u skladu sa CEFTA Sporazumom.

Član 33

Obustava obaveza

1. Strana podnosilac zahtjeva, ili, ako postoji više njih, u nedostatku uzajamno prihvatljive nadoknade koja je dogovorena sa tuženom stranom prema članu 32 ovog Protokola, ima pravo da odmah obustavi obaveze prema tuženoj strani ukoliko:

- a. tužena strana propusti da pošalje obavještenje o mjerama koje je preduzela da bi se uskladila sa odlukom iz konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku u skladu sa članom 30(5) ovog Protokola; ili
 - b. Panel koji se ponovo sastaje u skladu sa članom 31 ovog Protokola odluči da su preduzete mjere neusklađene sa CEFTA Sporazumom.
2. Strana podnosilac zahtjeva će prije obustavljanja obaveza obavijestiti tuženu stranu i Zajedničku Komisiju o svojoj namjeri da obustavi obaveze, uključujući nivo obaveza koji namjerava da obustavi.
 3. Strana podnosilac zahtjeva može obustaviti bilo koju obavezu prema CEFTA Sporazumu. Nivo takve obustave će biti ekvivalentan poništavanju ili umanjenju vrijednosti uzrokovanom neusklađenošću sa CEFTA Sporazumom, kako je utvrđeno u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku. Nivo poništenja ili umanjenja će se računati od dana podnošenja konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku stranama u sporu.
 4. Strana podnosilac zahtjeva može izvršiti obustavu obaveza 15 radnih dana od dana slanja obavještenja iz stava 2 ovog člana.
 5. Svaka obustava obaveza je privremena i primjenjivaće se samo dok tužena strana ne preduzme mjere radi poštovanja odluke iz konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku, kako je utvrđeno članom 34 ovog Protokola, ili dok strane u sporu ne riješe spor.
 6. Nijedan član ovog Protokola ne sprječava Stranu da sprovede obustavu obaveza koju je odobrilo Tijelo za rješavanje sporova STO. Nijedna strana u sporu se ne može pozvati na STO Sporazum da spreči bilo koju drugu stranu u sporu da obustavi obaveze u skladu sa ovim članom.

Član 34

Usklađenost nakon obustave obaveza

1. Kada, nakon obustave obaveza, tužena strana preduzme mjere kako bi se uskladila sa rješenjem u konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku, tužena strana će obavijestiti bilo koju drugu stranu u sporu i zatražiti prestanak primijenjene obustave obaveza od strane bilo koje strane podnosioca zahtjeva. Tužena strana će istovremeno dostaviti svoje obavještenje Zajedničkoj Komisiji.
2. Ako strana podnosilac zahtjeva bude smatrala da je mjera koja je preduzeta od strane tužene strane u skladu sa odlukom iz konačnog izvještaja ili izvještaja o žalbenom postupku u suprotnosti sa CEFTA Sporazumom, strana podnosilac zahtjeva može zatražiti ponovno sazivanje Panela u skladu sa članom 31(2)(c) i (3) ovog Protokola. Strana podnosilac zahtjeva će istovremeno svoj zahtjev proslijediti bilo kojoj drugoj strani u sporu i Zajedničkoj Komisiji.

3. Svaka strana podnosilac zahtjeva će prekinuti obustavu obaveza ako Panel utvrdi da je mjera preduzeta u skladu sa konačnim izvještajem ili izvještajem o žalbenom postupku od strane tužene strane usaglašena sa CEFTA sporazumom.

Dio VI: Završne odredbe

Član 35

Izmjena Protokola

1. Zajednički komitet može donijeti odluku o izmjenama ovog Protokola.
2. Izmjenjeni tekst će stupiti na snagu u skladu sa članom 38 ovog Protokola.

Član 36

Usvajanje ili izmjena Priloga ovog Protokola

1. Zajednički komitet može donijeti odluku o usvajanju i izmjenama Priloga ovog Protokola, koji čine sastavni dio ovog Protokola.
2. Odluke iz Stava 1 ovog člana će stupiti na snagu u skladu sa članom 38 ovog Protokola.

Član 37

Izmjena CEFTA 2006

Ovaj Protokol čini sastavni dio CEFTA 2006 i stavlja van snage i mijenja članove 42 i 43 CEFTA 2006 i Aneксе 8 i 9 CEFTA 2006 nakon što Protokol stupi na snagu za sve CEFTA strane.

Član 38

Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol je predmet ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja u skladu sa zahtjevima predviđenim odgovarajućim propisima Strana. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja se deponuju kod Depozitara.
2. Ovaj Protokol stupa na snagu nakon što sve Strane deponuju svoje instrumente o ratifikacije, prihvatanje ili odobrenja.
3. Ako Protokol ne stupi na snagu za sve Strane u skladu sa stavom 2 ovog člana u roku od tri godine od usvajanja, on će stupiti na snagu nakon trideset dana od deponovanja petog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja i primjenjivaće se, za one Strane koje su deponovale svoj odgovarajući

instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, u pogledu bilo kojeg spora sa drugom Stranom koja već primjenjuje ovaj Protokol.

4. Za svaku Stranu koja deponuje svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja nakon datuma deponovanja petog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, ovaj Protokol će stupiti na snagu nakon trideset dana nakon što je njen instrument deponovan, a Protokol će se primjenjivati u odnosu na svaki spor sa drugom Stranom na koju se ovaj Protokol već primjenjuje.

5. Za sporove između Strana koje još nisu deponovale svoj odgovarajući instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, kao i za sporove između ovih Strana i Strana koje su već deponovale svoj odgovarajući instrument ratifikacija, prihvatanja ili odobrenja, članovi 42 i 43 i Aneksi 8 i 9 CEFTA 2006 će se i dalje primjenjivati.

• •

Usvojeno u prisustvu predstavnika svih CEFTA Strana.

Potpisano u Beogradu, 9 oktobra 2024 godine, u jednom originalnom primjerku na engleskom jeziku i deponovano kod depozitara CEFTA Sporazuma, koji će dostaviti ovjerene kopije svim Stranama CEFTA Sporazuma.

Prilog I: Poslovnik o radu

Član 1

Komunikacije

1. Osim ako predmetna strana ne zatraži drugačije, sva komunikacija predmetnih strana i Panela će se odvijati preko CEFTA Sekretarijata. Predmetna strana može odlučiti da se informacije označene kao povjerljive, poslovno-povjerljive ili veoma osjetljive poslovno-povjerljive ne prenose preko CEFTA Sekretarijata, već na bilo koji drugi način u koordinaciji sa CEFTA Sekretarijatom i u skladu sa modalitetima predloženim za svaki slučaj pojedinačno od strane CEFTA Sekretarijata i dogovora sa predmetnom stranom koja ih je označila kao takve.
2. Neće biti *ex parte* komunikacije između uključenih strana i Panela u vezi sa pitanjima koja razmatra Panel.
3. Svaka zvanična usmena ili pismena komunikacija od strane predmetnih strana i Panela biće vođena na engleskom jeziku. Privremeni izvještaj, konačni izvještaj i izvještaj o žalbenom postupku će biti objavljeni na engleskom jeziku.
4. CEFTA Sekretarijat će uspostaviti i održavati namjenski elektronski komunikacioni sistem i osim ako predmetna strana ne zatraži drugačije, svaka pismena komunikacija ili dokumenti će se prenositi putem tog elektronskog komunikacionog sistema. Predmetna strana može odlučiti da se informacije označene kao povjerljive, poslovno-povjerljive ili veoma osjetljive poslovno-povjerljive ne dijele putem elektronskog komunikacionog sistema, već na bilo koji drugi način u ko-ordinaciji sa CEFTA Sekretarijatom.
5. Do uspostavljanja *on-line* komunikacionog sistema, osim ako predmetna strana ne zatraži drugačije, predmetne strane i Panel će svaku pismenu komunikaciju ili dokument dostaviti CEFTA Sekretarijatu elektronskim putem i putem papirne kopije. Predmetna strana može odlučiti da se informacije označene kao povjerljive, poslovno-povjerljive ili veoma osjetljive poslovno-povjerljive ne dijele elektronskim putem i putem papirne kopije, već na bilo koji drugi način u ko-ordinaciji sa CEFTA Sekretarijatom.
6. Osim ako se ne dokaže drugačije, datum i vrijeme podnošenja dokumenta u elektronski komunikacioni sistem, ili potvrda CEFTA Sekretarijata o dostavi papirne kopije ili na drugi način prenosa usaglašen sa Sekretarijatom za sve proceduralne svrhe je dokaz dostavljanja za sve proceduralne svrhe.
7. Manje greške tipografske prirode u dokumentima se mogu ispraviti dostavljanjem novog dokumenta, koji jasno ukazuje na izvršene izmjene i mijenja prvobitni dokument. Takva zamjena ne utiče na blagovremenu dostavu originalnog dokumenta.

8. Ako posljednji dan za dostavu dokumenta pada na službeni praznik u zemlji predmetne strane, rok se produžava na prvi naredni radni dan.

Član 2

Pristup informacijama

1. Modalitete pristupa informacijama koje su strana u sporu ili treća strana označile kao povjerljive, poslovno-povjerljive ili veoma osjetljive poslovno-povjerljive, predlaže CEFTA Sekretarijat od slučaja do slučaja pojedinačno i sa njima se mora usaglasiti strana koja ih je odredila kao takve. Ovi modaliteti će identifikovati ograničenu listu određenih pojedinaca kojima će biti dozvoljen pristup informacijama.
2. Članovi Panela koji su predstavnici druge strane u sporu ili strana u sporu imaće pristup svim informacijama, uključujući i informacije označene kao poverljive, poslovno-poverljive ili veoma osjetljive poslovno-poverljive.

Član 3

Početak postupka

1. Osim ako se predmetne strane ne dogovore drugačije, iste će se sastati sa Panelom u roku od 5 radnih dana od datuma uspostavljanja Panela u skladu sa članom 18 Dodatnog protokola 7 kako bi se utvrdila ona administrativna i logistička pitanja u vezi postupka koja predmetne stranke ili Panel smatraju odgovarajućim, uključujući elektronske adrese na koje se dokumenti trebaju dostaviti, telefonske brojeve i računarske linkove u svrhu komunikacije između predmetnih strana i Panela.
2. Panel će obaviti konsultacije sa stranama u vezi sa očekivanim troškovima postupka u cilju smanjenja takvih troškova.
3. Panel i predstavnici strana će aktivnosti u skladu sa stavovima 1 i 2 ovog člana obaviti putem elektronske komunikacije.

Član 4

Rad Panela

1. Predsjedavajući Panela predsjedava svim sastancima tokom postupka. Predsjedavajući Panela je ovlašćen da odlučuje o upravnim pitanjima samog postupka. Panel može prenijeti predsjedavajućem ovlašćenje za odlučivanje o proceduralnim pitanjima postupka.
2. Sastanci pred Panelom će se održavati lično, osim ako se strane u sporu ne dogovore drugačije. Panel će obaviti konsultacije sa stranama u sporu u dijelu modaliteta održavanja sastanaka prije nego što se upusti u bilo koju radnju koja može rezultirati troškovima. Osim ako nije drugačije određeno u ovom Dijelu, Panel će sve druge aktivnosti obavljati putem elektronske komunikacije.

3. Samo članovi Panela mogu učestvovati u raspravama Panela. Panel može dozvoliti svom pomoćniku da prisustvuje raspravama.
4. Izrada bilo koje odluke, privremenog izvještaja, konačnog izvještaja i izvještaja o žalbenom postupku ostaje isključiva odgovornost Panela ili arbitara i ne smije se povjeriti trećem licu.
5. Nalazi, obrazloženja, usmjerenja i odluke Panela trebaju biti usvojene konsenzusom. Ukoliko se ne može postići konsenzus, nalazi, obrazloženja, usmjerenja i odluke Panela će se usvajati većinskom voljom članova.
6. Nijedan član Panela ne može izdati izdvojeno mišljenje osim ako se svi članovi Panela drugačije ne slože a u tom slučaju će mišljenje izraženo u izveštaju Panela ili izveštaju o žalbenom postupku od strane člana Panela ili arbitra koji se ne slaže biti anonimno.
7. Kada se tokom postupka pojavi proceduralno pitanje koje nije obuhvaćeno odredbama Djelova IV i V Dodatnog Protokola 7, Panel, nakon konsultacija sa zainteresovanim stranama, može usvojiti odgovarajući postupak koji je kompatibilan sa tim odredbama i koji obezbjeđuje jednak tretman svih predmetnih strana.
8. Na zahtjev predmetne strane, ili ako Panel smatra da postoji potreba za izmjenom bilo kojeg vremenskog roka koji se primjenjuje u postupku ili za bilo koje drugo administrativno ili proceduralno prilagođavanje, što može biti potrebno za pravičnost ili efikasnost postupka, Panel može predložiti razumnu izmjenu ili prilagođavanje i konsultovati se sa stranama u sporu. Panel će odmah obavijestiti strane o svojoj odluci i razlozima za svoju odluku. Osim ako je drugačije predviđeno u Dodatnom Protokolu 7, izmjena vremenskog okvira ni u kom slučaju ne smije prelaziti 10 dana ili jednu trećinu dužine roka koji se produžava.
9. Panel se neće sastajati ili kontaktirati sa predmetnom stranom u odsustvu bilo koje druge predmetne strane. Nijedan član Panela neće razgovarati o bilo kojem aspektu postupka sa predmetnom strankom ili predmetnim stranama u odsustvu ostalih članova Panela.

Član 5

Pisani podnesci

1. Strana podnosilac zahtjeva će dostaviti svoj inicijalni pisani podnesak Panelu najkasnije u roku od 20 dana od dana uspostavljanja Panela prema članu 18 Dodatnog Protokola 7. Isti rok se primjenjuje i ako ima više stranaka podnosilaca.
2. Tužena strana će dostaviti svoj odgovor na podnesak Panelu najkasnije u roku od 25 dana od dana dostavljanja inicijalnog pisanog podneska od strane stranke podnosioca zahtjeva.

3. Bilo koja treća strana će dostaviti svoj pisani podnesak Panelu najkasnije u roku od 15 dana od datuma dostavljanja pisanog podneska od strane tužene strane.
4. Nakon saslušanja pred Panelom, predmetne strane mogu podnijeti Panelu dopunski pismeni podnesak u vezi sa bilo kojim pitanjem koje se pojavi tokom sastanka u roku od 10 dana kad je održan sastanak. Isto važi i ako postoji dodatna rasprava u skladu sa članom 6(2) ovog Priloga.

Član 6

Saslušanja

1. U roku od 5 dana od dostavljanja podnesaka treće strane ili u roku od 5 dana od dostavljanja podneska od strane tužene strane kada nema trećih strana, predsjedavajući Panela će odrediti datum, vrijeme i, ako se održava u ličnom prisustvu, mjesto održavanja sastanka uz konsultacije sa stranama u sporu i ostalim članovima Panela. Sastanak će se održati najkasnije u roku od 10 dana od dostavljanja podnesaka trećih strana, ili ako nema trećih strana, najkasnije u roku od 25 dana nakon dostavljanja podneska od strane tužene strane.
2. Kao opšte pravilo, održava se samo jedan sastanak Panela. Ukoliko je spor sačinjen od izuzetno kompleksnih pitanja, Panel po sopstvenom nahođenju ili na zahtjev jedne od strana u sporu može održati još jedan sastanak.
3. Svi članovi Panela moraju biti prisutni cijelo vrijeme tokom trajanja sastanka.
4. Sastanci Panela neće biti otvoreni za javnost osim ako se strane u sporu ne dogovore drugačije.
5. Sledeća lica mogu učestvovati na sastancima, bez obzira da li je sastanak otvoren za javnost ili ne:
 - a. Predstavnici predmetnih stranaka;
 - b. Savjetnici predmetnih stranaka;
 - c. Pomoćnik Panela;
 - d. Prevodioci, ukoliko su pozvani od strane Panela, na osnovu dogovora između Panela i strana u sporu; i
 - e. Stručna lica, ukoliko su pozvani od strane Panela, na osnovu dogovora između Panela i strana u sporu.

6. Najkasnije 5 dana prije održavanja sastanka, svaka predmetna strana će Panelu i ostalim predmetnim stranama dostaviti spisak imena lica, koja će usmeno iznositi argumente ili izlaganja na sastanku u ime te predmetne strane i drugih zastupnika ili savjetnika koji će prisustvovati sastanku.
7. Sastanak Panela će se održati na sledeći način, uzimajući u obzir da svaka strana dobije istu količinu vremena:

Argumenti

- a. Argumenti strane podnosioca zahtjeva ili strana podnosioca zahtjeva
- b. Argumenti tužene strane
- c. Argumenti treće strane ili trećih strana

Kontra-argumenti

- d. Odgovor stranke podnosioca zahtjeva ili strana podnosioca zahtjeva
 - e. Kontra-odgovor tužene strane
8. Panel može uputiti pitanja bilo kojoj od predmetnih stranaa u bilo kojem trenutku održavanja sastanka.
 9. Panel će odmah nakon prijema pisanih verzija argumenata, kontra-argumenata i odgovora na pitanja Panela od strane predmetnih strana distribuirati svu dokumentaciju prema predmetnim stranama.

Član 7

Pitanja u pisanoj formi

1. Panel može u bilo kojem trenutku tokom postupka uputiti pitanja u pisanoj formi bilo kojoj predmetnoj strani. Svaka predmetna stranaće dobiti kopiju svih takvih pitanja od strane Panela.
2. Predmetna strana kojoj su upućena pitanja u pisanoj formi je dužna dati pismeni odgovor u roku koji odredi Panel. Ta predmetna strana će takođe dostaviti bilo kojoj drugoj predmetnoj strani kopiju svog pismenog odgovora na takva pitanja. Svaka druga predmetna strana će imati mogućnost da dostavi pisane komentare na pisane odgovore u roku od 10 radnih dana od dana prijema.

Član 8

Transparentnost i povjerljivost

1. Saslušanja Panela će se odvijati tokom zatvorenih sjednica kada podnesci i argumenti predmetnih strana budu sadržali povjerljive, poslovno-povjerljive ili veoma osjetljive poslovno-povjerljive informacije. Predmete strane će čuvati povjerljivost saslušanja održanih na zatvorenim sjednicama.
2. Svaka predmetna strana može javno objaviti svoje pisane podneske uz obaveznu zaštitu svih povjerljivih, poslovno-povjerljivih ili veoma osjetljivih poslovno-povjerljivih informacija. Ukoliko podnesak strane prema Panelu bude sadržavao takve informacije, ta strana će u roku od 10 dana od dostavljanja takvih informacija dostaviti podnesak koji ne sadrži povjerljive podatke ili redigovani podnesak koji se može javno objaviti.
3. Svaka predmetna strana i njeni savjetnici će tretirati kao povjerljive, poslovno-povjerljive ili veoma osjetljive poslovno-povjerljive sve informacije koje bilo koja druga predmetna strana dostavi Panelu a koje je ta strana označila kao povjerljive.

Član 9

Informacije i tehnički savjeti

1. Panel na zahtjev strane u sporu ili po sopstvenom nađenju može tražiti informacije i tehnički savjet od bilo kojeg lica ili tijela koje smatra odgovarajućim. Panel će o tome obavijestiti strane u sporu.
2. Kada je predmetno lice ili tijelo iz bilo koje strane u sporu, Panel će obavjestiti tu stranu prije nego što zatraži takve informacije ili savjet. Sve informacije koje Panel dobije moraju biti saopštene i dostavljene stranama u sporu kako bi iste mogle dati svoje komentare. Povjerljive informacije dostavljene Panelu se ne smiju otkrivati bez formalnog odobrenja lica ili tijela koje je pružilo te informacije.

Član 10

***Amicus Curiae* podnesci**

1. Ukoliko se strane u sporu ne dogovore drugačije u roku od 5 dana od dana sazivanja Panela, Panel može dobiti dobrovoljne *amicus curiae* podneske od bilo kojeg fizičkog ili pravnog lica, od strane strane u sporu, a koje ne pripada upravi strane u sporu. Panel će u svom privremenom izvještaju, konačnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku navesti sve takve podneske koje je primila, pod uslovom da su u skladu sa pravilima iz stava 2. Panel nije u obavezi da u svom privremenom izvještaju, završnom izvještaju ili izvještaju o žalbenom postupku navede argumente iznesene u takvim podnescima.
2. Svi *amicus curiae* podnesci iz stava 1 ovog člana će biti dostavljeni Panelu u roku od 15 dana od dana sazivanja Panela prema članu 18 Dodatnog Protokola 7. Svi takvi podnesci će biti sačinjeni na

engleskom jeziku, neće biti duži od 15 kucanih stranica, ne računajući eventualne anekse i ticaće se isključivo predmetnog spora koji se razmatra pred Panelom. Svaki takav podnesak sadrži opis lica koje podnosi podnesak, uključujući djelatnosti i izvor finansiranja tog lica i takođe navodi interes koje to lice ima u postupku. Panel će stranama u sporu dostaviti na komentare svaki primljeni amicus curiae podnesak. Komentari strana u sporu se dostavljaju Panelu u pisanoj formi u roku koji odredi Panel.

Član 11

Hitni slučajevi

Panel će u hitnim slučajevima u skladu sa članom 16(1) Dodatnog Protokola 7, nakon konsultacija sa stranama u sporu korigovati vremenske rokove navedene u ovom Dijelu na odgovarajući način i obavijestiti predmetne strane o tim korekcijama.

Član 12

Zamjena članova Panela

1. Ako bilo koji član Panela ne bude u mogućnosti da učestvuje u datom postupku, ili ako se povuče iz postupka, biće izabrana zamjena u skladu sa članom 18 Dodatnog Protokola 7.
2. Ako strana u sporu bude smatrala da se član Panela ne pridržava Kodeksa ponašanja iz Dodatka II Dodatnog Protokola 7 i iz tog razloga taj član treba biti zamijenjen, ta strana će obavijestiti sve druge strane u sporu u roku od 10 dana od trenutka kada je postala svjesna okolnosti da se taj član ne pridržava Kodeksa ponašanja i pružiti relevantne informacije ili dokaze u tom smislu.
3. Kada se obavještenje iz stava 2 odnosi na člana Panela koji nije predsjedavajući, strane u sporu će se konsultovati, i ako se budu dogovorile, razriješiće tog člana i izabrati zamjenu u skladu sa članovima 18(3), (4) i (5) Dodatnog Protokola 7. Ako se strane u sporu ne slože o potrebi razriješenja i izbora zamjene tog člana, svaka strana u sporu može zatražiti da se predmet uputi predsjedavajućem Panela, čija će odluka biti konačna.
 - a. Ako predsjedavajući Panela utvrdi da se predmetni član ne pridržava Kodeksa ponašanja, predsjedavajući Panela će putem žrijeba odrediti zamjenu sa liste iz člana 20 Dodatnog Protokola 7 na kojoj se nalazio inicijalni član. Ako su inicijalnog člana odabrale strane u sporu u skladu sa članom 18(4) Dodatnog Protokola 7, predsjedavajući Panela će putem žrijeba odrediti zamjenu sa kombinovanih lista koje su strane u sporu utvrdile prema članu 20 Dodatnog Protokola 7. Zamjenski član se bira u roku od 5 radnih dana od podnošenja zahtjeva predsjedavajućem Panela.
 - b. Ako predsjedavajući Panela utvrdi da se predmetni član pridržava Kodeksa ponašanja, član Panela ostaje na funkciji.
4. Kada se obavještenje iz stava 2 odnosi na predsjedavajućeg Panela, strane u sporu će se konsultovati, i ako se dogovore, razriješiti predsjedavajućeg i izabrati zamjenu u skladu sa članovima 18(3) i 18(6) Dodatnog Protokola 7. Ako se strane u sporu ne dogovore u roku od 10 dana od dana kada je

dostavljeno obavještenje iz stava 2 ovog člana, CEFTA Sekretarijat će u roku od 5 radnih dana putem žrijeba odrediti zamjenu sa liste iz člana 21 Dodatnog Protokola 7, isključujući ime prvobitnog predsjedavajućeg Panela.

5. CEFTA Sekretarijat će pozvati i dati razumnu priliku predstavnicima svake strane u sporu da budu prisutni, na bilo koji način, prilikom vršenja žrijeba.
6. Postupak će biti obustavljen za period koji bude potreban za sprovođenje postupka predviđenog ovom odredbom.

Član 13

Vremenski rokovi

1. Svi rokovi navedeni u ovom Prilogu se računaju u kalendarskim danima od dana nakon predmeta ili činjenice na koju se odnose, osim ako nije drugačije određeno. Kada, zbog primjene člana 1(8) ovog Dodatka, predmetna strana primi dokument na datum koji se razlikuje od datuma kada je taj dokument primila bilo koja druga predmetna strana, bilo koji vremenski period koji se računa na osnova datuma prijema tog dokumenta će se računati od posljednjeg datuma prijema tog dokumenta.
2. Rokovi navedeni u ovom Dodatku će se prilagoditi u skladu sa posebnim vremenskim rokovima predviđenim za predstavljanje izvještaja o usklađenosti za strane u sporu prema članovima 31(4) i (5) Dodatnog protokola 7.

Član 14

Logistika

CEFTA Sekretarijat će u ko-ordinaciji sa stranama u sporu i članovima Panela biti na čelu logističke administracije postupka, a naročito oko organizacije sastanaka i administrativnih zahtjeva vezanih za članove Panela i pomoćnika Panela kao što su naknade, putni troškovi, dnevnice i upravljanje dokumentacijom vezanom za postupak sačuvanom u elektronski komunikacioni sistem.

Član 15

Troškovi

1. Svaka predmetna strana će snositi svoje troškove u vezi sa učešćem u postupku pred Panelom.
2. Troškovi u vezi sa postupkom, odnosno svi troškovi putovanja, smještaja i opštih troškova koje su imali članovi Panela i pomoćnik Panela, kao i naknade članova Panela i pomoćnika Panela će biti obračunati i podijeljeni između predmetnih strana od strane Panela i dostavljeni u posebnom dijelu završnog izvještaja. Ovaj dio završnog izvještaja će biti povjerljiv, osim ako se stranke u sporu ne dogovore drugačije.
3. Panel će rasporediti troškove vezane za naknade na osnovu vremena utrošenog na uspješne i neuspješne pravne sporove koje je pokrenula strana podnosilac zahtjeva uzimajući u obzir i učešće trećih strana. Strana podnosilac zahtjeva snosi troškove i naknade srazmjerno neuspješnim

sporovima, dok tužena strana snosi troškove i naknade srazmjerno uspješnim sporovima. Bilo koja treća strana će snositi dodatne troškove koje odredi Panel u skladu sa svojim učešćem.

4. Članovi Panela i pomoćnik Panela će voditi evidenciju i pripremiti završni račun o vremenu posvećenom postupku i njihovim troškovima. Obračun vremena će se odnositi na rad koji je Panel obavio u vezi sa svakim pravnim prigovorom koji je podnijela strana podnosilac zahtjeva a zatim će se koristiti za raspodjelu troškova. Odluka Panela o raspodjeli troškova je konačna i obavezujuća za strane u sporu, osim ako se na izvještaj Panela ne uloži žalba, u kom slučaju će odluka o raspodjeli troškova biti navedena u odluci o žalbi, koja će biti konačna i obavezujuća.
5. Ukoliko strane u sporu postignu sporazumno rješenje koje će dovesti do okončanja spora, troškove nastale do tog trenutka ravnopravno snose strane u sporu, osim ako se strane u sporu drugačije ne dogovore. Ako strana podnosilac zahtjeva odluči da povuče svoju žalbu, troškove nastale do tog trenutka će u cjelosti snositi strana podnosilac zahtjeva, osim ako se strane u sporu drugačije ne dogovore.
6. Dnevna naknada za članove Panela će biti jednaka dnevnoj naknadi koja se daje članovima Panela u postupcima za rješavanje sporova u Svetskoj Trgovinskoj Organizaciji. Zajednički komitet može u bilo kojem trenutku odlučiti da promijeni iznos dnevne naknade.
7. Iznos naknade po satu za pomoćnika Panela neće prelaziti 50% naknade po satu za članove Panela.

Član 16

Fond za rješavanje sporova

1. Strane ovim putem osnivaju Fond za rješavanje sporova koji će biti odvojen od ostalih CEFTA fondova i prvobitno će biti povučen iz CEFTA Otvorenog fonda. Fond za rješavanje sporova će se koristiti za avansno finansiranje sporova u nadležnosti Dodatnog Protokola 7.
2. Zajednički komitet će čim to bude moguće, a najkasnije u roku od 45 dana nakon stupanja na snagu Dodatnog Protokola 7 odrediti početni iznos koji će se staviti na raspolaganje Fondu za rješavanje sporova u slučaju spora. Finansijska sredstva će se prenijeti iz Otvorenog fonda u Fond za rješavanje sporova po zahtjevu za uspostavljanje Panela.
3. Finansijski resursi za postupke rješavanja sporova će biti povučeni od CEFTA Sekretarijata iz Fonda za rješavanje sporova i biće ograničeni na pojedinačne udjele svake od strana u sporu, što će biti srazmjerno njihovim učešćem u budžetu CEFTA Sekretarijata.
4. Zajednički komitet može donijeti odluku da koriguje dostupni limit u Fondu za rješavanje sporova tako što će povećati ili smanjiti limit po potrebi.
5. Svaki doprinos za Fondu za rješavanje sporova će biti deponovan na bankovni račun kojim upravlja CEFTA Sekretarijat. CEFTA Sekretarijat će biti odgovoran za upravljanje Fondom za rješavanje sporova.

6. Fond za rješavanje sporova će se koristiti za plaćanje troškova povezanih sa postupkom navedenim u članu 15 ovog Priloga.
7. Bilo koje povlačenje sredstava iz Fonda za rješavanje sporova na osnovu obračuna CEFTA Sekretarijata će biti nadoknađeno od strane predmetnih strana u skladu sa odlukom Panela o raspodjeli troškova u konačnom izveštaju ili izveštaju o žalbenom postupku. Iznos će biti vraćen na račun CEFTA Otvorenog fonda nakon što račun Fonda za rješavanje sporova bude dopunjen.
8. Ukoliko se Strana ne bude pridržavala obaveza iz stava 7 ovog člana u roku od 30 dana od odgovarajućeg obavještenja od strane CEFTA Sekretarijata, neće moći da koristi ovaj Protokol kao strana podnosilac i kao treća strana do momenta kada bude usklađena sa obavezama. CEFTA Sekretarijat će obavijestiti Zajedničku Komisiju o eventualnoj suspenziji i završetku suspenzije.
9. CEFTA Sekretarijat će dostavljati finansijski izvještaj Zajedničkoj Komisiji o Fondu za rješavanje sporova na godišnjoj osnovi.

Član 17

Obim

Pravilnik o radu sadržan u ovom Prilogu će se primjenjivati na postupke Panela i *mutatis mutandis* na obavezujuću arbitražu žalbenog postupka.

Prilog II: Kodeks Ponašanja

Član 1

Odgovornosti kandidata i članova Panela

Svaki kandidat i član Panela će izbjegavati neprikladnost i pojavu nedoličnosti, biti nezavisan i nepristrasan, izbjegavati direktne i indirektne sukobe interesa i poštovati visoke standarde ponašanja kako bi integritet i nepristrasnost Panela bili očuvani tokom postupaka. Bivši članovi Panela će se pridržavati obaveza utvrđenih u članovima 1. i 2. ovog Priloga.

Član 2

Obaveze otkrivanja podataka

1. Kandidat će otkriti svaki interes, odnos ili predmet koji bi mogao uticati na njenu ili njegovu nezavisnost ili nepristrasnost, ili koja bi razumno mogla stvoriti prikaz neprimjerenosti ili pristrasnosti u postupku prije potvrde o izboru za člana Panela. U tu svrhu, kandidat će učiniti sve razumne napore da postane svjestan takvih interesa, odnosa i predmeta.
2. Bez obzira na gore navedeno, kandidati će otkriti sledeće interese, odnose i predmete:
 - a. svaki finansijski interes kandidata u: (i) postupku ili ishodu postupka, i (ii) administrativnom postupku, sudskom postupku ili drugom arbitražnom postupku koji uključuje pitanja o kojima se može odlučivati u postupku za koji se kandidat razmatra;
 - b. svaki finansijski interes kandidatovog poslodavca, partnera, poslovnog saradnika ili člana porodice u: (i) postupku ili ishodu postupka, i (ii) administrativnom postupku, sudskom postupku ili drugom arbitražnom postupku koji uključuje pitanja o kojima se može odlučivati u postupku za koji se kandidat razmatra;
 - c. svi postojeći ili raniji finansijski, poslovni, profesionalni, porodični ili društveni odnosi sa predmetnim stranama u postupku, ili njihovim pravnim savjetnikom, ili takvim odnosima koji uključuju poslodavca, partnera, poslovnog saradnika ili člana porodice kandidata;
 - d. svi krivični postupci; i
 - e. javno zastupanje ili pravno ili drugo zastupanje u vezi sa pitanjem koje se razmatra u postupku ili koje uključuje ista pitanja.
3. Kandidat ili član Panela će obavijestiti stranke u sporu o svakom stvarnom ili potencijalnom kršenju ovog Kodeksa ponašanja na dalje razmatranje.

4. Kada bude izabran, član Panela će nastaviti da čini sve razumne napore da postane svjestan interesa, odnosa ili predmeta iz stava 1 ovog člana i da ih otkrije. Obaveza otkrivanja podataka je trajna dužnost, koja zahtijeva od člana Panela da otkrije sve takve interese, odnose ili predmete koji mogu nastati tokom svih faza postupka. Svako otkrivanje će se obaviti pismenim obavještanjem strana u sporu radi njihovog daljeg razmatranja.

Član 3

Nezavisnost i nepristrasnost članova Panela

1. Član Panela će izbjegavati stvaranje pristrasnosti i neće biti pod uticajem ličnih interesa, spoljnih pritisaka, političkih razloga, javnog mnijenja, lojalnosti jednoj Strani ili straha od kritike.
2. Član Panela neće, direktno ili indirektno, preuzeti bilo kakvu obavezu ili prihvatiti bilo kakvu korist koja bi na bilo koji način ometala, ili izgleda da ometa pravilno obavljanje njenih ili njegovih dužnosti.
3. Član Panela ne može koristiti svoj položaj u Panelu za korist bilo kakvih ličnih ili privatnih interesa i mora izbjegavati radnje koje mogu stvoriti utisak da su drugi u posebnom položaju da utiču na njega.
4. Član Panela ne smije dozvoliti da finansijski, poslovni, profesionalni, porodični ili društveni odnosi ili odgovornosti utiču na njeno ili njegovo ponašanje ili procjene.
5. Član Panela će izbjegavati ulazak u bilo kakav odnos ili sticanje bilo kakvog finansijskog interesa koji bi mogao uticati na njenu ili njegovu nepristrasnost ili koji bi razumno mogao stvoriti izgled neprimjerenosti ili pristrasnosti.

Član 4

Dužnosti članova Panela

1. Nakon izbora, član Panela će biti na raspolaganju za obavljanje i obavljaće svoje dužnosti temeljno i efikasno tokom cijelog postupka na korektan i marljiv način.
2. Član Panela će samo razmatrati pitanja koja se pojave tokom postupaka i neće prenositi svoje dužnosti na druga lica.
3. Član Panela neće učestvovati u komunikaciji bez prisustva svih predmetnih strana u vezi sa postupkom.

Član 5

Povjerljivost

1. Nijedan član Panela neće ni u jednom trenutku otkriti ili koristiti bilo koju informaciju koja nije javno objavljena u vezi sa postupkom ili stečenu tokom postupka, osim u svrhe tog postupka, i neće, ni u kom slučaju, otkriti ili koristiti bilo koju takvu informaciju za sticanje ličnih prednost ili prednosti za druga lica, ili negativno uticati na interese drugih lica.
2. Član Panela neće objaviti privremeni izvještaj, konačni izvještaj ili izvještaj o žalbenom postupku, ili njihove dijelove, prije zvaničnog objavljivanja tih dokumenata.
3. Nijedan član Panela ne smije ni u jednom trenutku otkriti razmatranja Panela ili stavove bilo kojeg člana Panela.

Član 6

Obaveze bivših članova Panela

Svi bivši članovi Panela će izbjegavati svaku radnju koja bi mogla stvoriti prikaz da su bili pristrasni u obavljanju svojih dužnosti ili da su izvukli bilo kakvu korist iz nalaza, usmjerenja ili odluka Panela.

Član 7

Obim

Dužnosti i odgovornosti prema ovom Kodeksu ponašanja se primjenjuju, uz potrebne izmjene, i na pomoćnika Panela i na arbitre zadužene za obavezujuću arbitražu za žalbeni postupak.

Additional Protocol 7 on Dispute Settlement
to the Agreement on Amendment and Accession to the
Central European Free Trade Agreement

Preamble

The Parties to the Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement (CEFTA):

1. Considering Annex 1 to the Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement (hereinafter referred to as "CEFTA 2006"), notably Articles 42 and 43 thereof, as well as Annex 8 on 'Appointment of the Mediator' and Annex 9 on 'Constitution and Functioning of the Arbitral Tribunal' thereto;
2. Having resolved to eliminate obstacles to trade within CEFTA and to progressively deepen the trade relations within the spirit of the General Evolutionary clause of the CEFTA 2006 contained in Article 45 thereof; and
3. Considering the Parties' interest in a more structured approach to consultations, mediation, and dispute resolution within CEFTA as foreseen by this Additional Protocol 7 (hereinafter referred to as this "Protocol");

have agreed as follows.

Section I: Initial Provisions

Article 1

Definitions

For the purposes of this Protocol, the following definitions shall apply:

- a. "adviser" means a natural person who is retained by a disputing party to advise or assist that party in a proceeding under this Protocol;
- b. "any means" refers to the means through which proceedings under this Protocol may be conducted, including in person meetings and/or electronic communications;
- c. "assistant" means a natural person who conducts research for or provides assistance to a Panel in a proceeding;

- d. "business-confidential information" and "highly sensitive business-confidential information" means any business or proprietary information that a disputing party or third party has designated as such, regardless of whether contained in a document provided by a public or private body, because it is not otherwise available in the public domain and its disclosure could, in the disputing party's or third party's view, cause exceptional harm to the rightful holder of the information. Each disputing party or third party shall act in good faith and exercise restraint in designating information as "business-confidential" or "highly sensitive business-confidential";
- e. "candidate" means a natural person whose name is on the list of Panel members pursuant to Article 20 of this Protocol or on the list of chairpersons of a Panel pursuant to Article 21 of this Protocol and who is under consideration for selection as a member or chairperson of a Panel;
- f. "CEFTA Agreement" means the "Agreement on Amendment of and Accession to the Central European Free Trade Agreement", signed on 19 December 2006, including its Annexes and the Additional Protocols to the CEFTA Agreement, as well as the legal instruments based thereon;
- g. "CEFTA 2006" means the consolidated version of the "Central European Free Trade Agreement" contained in Annex 1 to the CEFTA Agreement;
- h. "chairperson" means the Panel member who presides over the meetings and hearings of a Panel in a proceeding;
- i. "Code of Conduct" means the rules laid down in Appendix II to this Protocol that apply to candidates and Panel members;
- j. "compliance report" means a report issued by a Panel reconvened in case of a disagreement on compliance or equivalence pursuant to Article 31 of this Protocol;
- k. "confidential information" means any information other than "business-confidential information" and "highly sensitive business-confidential information" that is required under this Protocol to be treated as confidential or that a disputing party or a third party has designated as such;
- l. "consulting party" means a Party that participates in consultations pursuant to Section III of this Protocol;
- m. "day" means a calendar day, unless otherwise specified;
- n. "disputing party" means a Party that participates in proceedings before a Panel, including with respect to its composition pursuant to Article 18 of this Protocol;

- o. "document" means a notification, request, written submission, or any other document related to a proceeding under this Protocol;
- p. "mediator" means a natural person who conducts a mediation proceeding pursuant to Section II of this Protocol;
- q. "mediation procedures" means the rules laid down in Section II of this Protocol that apply to mediation proceedings;
- r. "nominating Party" means a Party that establishes a list of individuals who are willing and able to serve as Panel members pursuant to Articles 20 and 21 of this Protocol;
- s. "official holiday" means every Saturday and Sunday and any other day designated by a Party as a public holiday;
- t. "party or parties concerned" means a disputing party or the disputing parties, and a third party or the third parties;
- u. "Party" or "Parties" means a Party or the Parties to the CEFTA Agreement;
- v. "proceeding", unless otherwise specified, means a dispute settlement proceeding undertaken in accordance with Section IV of this Protocol;
- w. "representative of a party" means any natural person who is appointed by a Party and duly authorized to represent that Party in a proceeding under this Protocol.
- x. "requesting party" means a Party that requests good offices or conciliation pursuant to Article 5 of this Protocol, mediation pursuant to Article 8 of this Protocol, consultations pursuant to Article 15 of this Protocol, or the establishment of a Panel pursuant to Article 16 of this Protocol;
- y. "responding party" means a Party to which a request for mediation or consultations is addressed pursuant to Article 8 of this Protocol and Article 15 of this Protocol or to which a request for the establishment of a Panel is addressed pursuant to Article 16 of this Protocol;
- z. "Rules of Procedure" means the rules laid down in Appendix I to this Protocol that apply to proceedings before a Panel; and

aa. "third party" means a CEFTA Party other than the consulting or the disputing parties.

Article 2

Cooperation

1. Parties shall, at all times, make their best efforts to agree on the interpretation and application of the CEFTA Agreement and shall make every attempt through cooperation and consultations to arrive at a mutually satisfactory resolution of any matter that might affect the operation of the CEFTA Agreement.
2. Prior to launching formal dispute settlement procedures, Parties shall endeavour to reach a mutually satisfactory resolution using the consultative tools available within the CEFTA framework.
3. Parties may continue to use such consultative tools, while formal dispute settlement is taking place, with a view to reach a mutually satisfactory resolution to the dispute.

Article 3

Scope

This Protocol shall apply to any dispute between two or more Parties concerning the interpretation or application of the CEFTA Agreement.

Article 4

Choice of Forum

1. Where a Party has initiated dispute settlement proceedings under this Protocol, it may not initiate dispute settlement proceedings under another international trade agreement to which the disputing parties are party, including the WTO Agreement, concerning the same matter, unless the Panel established under this Protocol fails, for jurisdictional or procedural reasons other than a termination of the dispute settlement proceedings pursuant to Article 25 of this Protocol, to make findings on that dispute.
2. Dispute settlement proceedings under this Protocol are deemed to be initiated by the request of a Party for the establishment of a Panel under Article 16 of this Protocol.
3. Dispute settlement proceedings under the WTO Agreement are deemed to be initiated by the request of a Party for the establishment of a Panel under Article 6 of the WTO Dispute Settlement Understanding.

4. Dispute settlement proceedings under any other international trade agreement are deemed to be initiated by the request of a Party for the establishment of a Panel in accordance with the dispute settlement provisions of that agreement.

Article 5

Good Offices and Conciliation

1. Good offices and conciliation are procedures that may be undertaken voluntarily if the parties to a dispute so agree.
2. Upon request of the parties to a dispute, any individual or entity selected by the requesting parties may provide good offices or act as conciliator.
3. Proceedings involving good offices and conciliation, notably the positions taken therein by the parties to a dispute, shall be confidential and without prejudice to the rights of either Party in any further proceedings under this Protocol.
4. Good offices and conciliation may be requested at any time by any party to a dispute. They may begin at any time and be terminated at any time.
5. If the parties to a dispute agree, procedures for good offices or conciliation may continue while the panel process under Section IV of this Protocol continues.

Section II: Mediation Procedures

Article 6

Mediation

Parties may have recourse to mediation regarding any matter referred to in Article 3 of this Protocol, except for proposed measures. Mediation proceedings are without prejudice to Parties' rights in any other proceedings under the CEFTA Agreement or another international trade agreement to which the Parties are party, including the WTO Agreement.

Article 7

Objective of Mediation

Mediation in accordance with this Section aims at assisting the parties to a dispute in reaching a mutually satisfactory resolution of any dispute referred to in Article 3 of this Protocol with the assistance of a mediator.

Article 8

Initiation of the Mediation Proceeding

1. A Party may request in writing any other Party to enter into a mediation proceeding. Such request shall be addressed to the other Party and, at the same time, shall be notified to the Joint Committee.
2. A request made under Paragraph 1 of this Article shall identify the specific measure at issue, provide a detailed description of the application of the measure at issue, and shall present clearly the concerns of the Party requesting mediation with that measure.
3. The mediation proceeding may only be initiated by consent of the parties to a dispute. When a Party requests a mediation proceeding pursuant to Paragraph 1 of this Article, the other Party shall give good faith consideration to the request and shall reply in writing within 10 days of the date of receipt of the request.

Article 9

Selection of the Mediator

1. Upon the initiation of the mediation proceeding under Article 8(3) of this Protocol, the parties to the dispute shall agree on the mediator from the commonly agreed list of mediators under Article 41, Paragraph 6, of the CEFTA 2006 within 10 days of the date of receipt of the reply to the request for mediation. If the parties to the dispute cannot agree on the mediator within the timeframe under the first sentence, any party to the dispute may request the chair of the Joint Committee to draw by lot the mediator from the commonly agreed list of mediators under Article 41, Paragraph 6, of the CEFTA 2006 within 5 days of the date of receipt of the request.
2. The mediator shall not be from either party to the dispute, unless the parties to the dispute agree otherwise.
3. The mediator shall avoid any direct and indirect conflicts of interests and may be requested by the parties to the dispute to sign a declaration to this end.
4. The mediator shall assist in an impartial, independent, and transparent manner, the parties to the dispute in bringing clarity to the dispute and in reaching a mutually satisfactory resolution of the dispute.
5. The Code of Conduct under Appendix II to this Protocol shall apply, *mutatis mutandis*, to the mediator.

Article 10

Rules of the Mediation Proceeding

1. The mediation proceeding shall be held by any means agreed by the parties to the dispute. When held in person, it shall take place in a location agreed by the parties to the dispute. In relevant part, Articles 1 and 14 of the Rules of Procedure under Appendix I to this Protocol shall apply, *mutatis mutandis*, to the mediation proceeding unless otherwise agreed by the parties to the dispute.
2. Within 10 days of the selection of the mediator under Article 9(1) of this Protocol, the responding party shall provide, in writing, its comments to the mediator and to the requesting party.
3. The mediator may decide on the most appropriate way of bringing clarity to the dispute. In particular, the mediator may, by any means agreed by the parties to the dispute, organise meetings between the parties to the dispute, consult with the parties to the dispute jointly or individually, seek the assistance of or consult with relevant experts and stakeholders, and provide any additional support requested by the parties to the dispute. Before engaging in such activities, the mediator shall seek the consent of the parties to the dispute, including on any possible costs.
4. At the latest 15 days after the date of receipt of the written comments under Paragraph 2 of this Article and following the engagement with the Parties to the dispute under Paragraph 3 of this Article, the mediator shall issue a draft written report, providing a brief summary of the measure at issue in these procedures, the procedures followed, the views expressed by the parties to the dispute, experts and stakeholders, where relevant, and any mutually agreed solution reached as the final outcome of these procedures, including possible interim solutions. The mediator shall allow the parties to the dispute 10 days to comment on the draft report. After considering the comments of the parties to the dispute submitted within that period, the mediator shall submit a final written report to the parties to the dispute within 10 days.
5. Within 5 days of the date of receipt of the final report, the parties to the dispute shall inform the mediator in writing whether they accept or reject the solution proposed in the report as a mutually satisfactory resolution of the dispute. The parties to the dispute shall submit the final report to the Joint Committee.
6. The mediation proceeding shall be terminated:
 - a. at any stage of the proceeding by request, in writing, of any of the parties to the dispute;
 - b. by the date of the mutual acceptance, in writing, by the parties to the dispute of a solution proposed in the report of the mediator as a mutually satisfactory resolution of the dispute;

- c. by the date of the rejection in writing to the mediator and the other party by a party to the dispute of a solution proposed in the report of the mediator as a mutually satisfactory resolution of the dispute; or
- d. by a written declaration of the mediator, after consultation with the parties to the dispute, that further efforts at mediation are not conducive to a mutually satisfactory solution of the dispute.

Article 11

Implementation of a Mutually Agreed Solution

1. Where the parties to the dispute have accepted, in writing, the solution proposed in the report of the mediator as a mutually satisfactory resolution of the dispute, each party to the dispute shall take the measures necessary to implement that solution within the agreed timeframe.
2. The implementing party shall inform the other party and the Joint Committee in writing of any measure taken to implement the solution.

Article 12

Confidentiality of Mediation and Relationship to Dispute Settlement Proceedings

1. Unless the parties to the dispute agree otherwise, the mediation proceeding, including the report of the mediator, is confidential. The obligation of confidentiality does not extend to factual information already existing in the public domain.
2. A party to the dispute shall not rely on or introduce as evidence in dispute settlement proceedings under this Protocol or any other international trade agreement to which the parties to the dispute are party, nor shall a Panel take into consideration:
 - a. positions taken by the other party to the dispute in the mediation proceeding or information gathered by the mediator under Article 10(3) of this Protocol; or
 - b. a report issued or a solution proposed by the mediator under Article 10(4) of this Protocol.
3. A mediator may not serve as a Panel member in a dispute settlement proceeding under this Protocol or the WTO Agreement involving the same dispute for which that person has served as a mediator.

Article 13

Time Periods

Any deadline referred to in Articles 8, 9, and 10 of this Protocol may be modified by agreement between the parties to the dispute.

Article 14

Costs of the Mediation Procedure

1. Each party to the dispute shall bear its own costs derived from the participation in the mediation procedure.
2. The remuneration of the mediator shall correspond to that of a Panel member pursuant to Article 15(6) of Appendix I.
3. The parties to the dispute shall share jointly and equally the expenses derived from organisational matters, including the remuneration and expenses of the mediator and any other expenses in the context of the mediation proceeding.

Section III: Consultations

Article 15

Consultations

1. A Party may request in writing consultations with any other Party regarding any matter referred to in Article 3 of this Protocol.
2. The requesting party shall transmit the request to the responding party. At the same time, the requesting party shall notify the request to the Joint Committee. In its request, the requesting party shall set out the reasons for the request, including an identification of the specific measure at issue and the legal basis for the complaint.
3. The requesting and responding parties shall enter into consultations as soon as possible and, at the latest, within 15 days of the date of receipt by the responding party of the request, except in cases of urgency. In cases of urgency, including those involving perishable or seasonal goods or services that rapidly lose their trade value, consultations shall commence within 5 days of the date of receipt of the request by the responding party.
4. Any Party, other than the requesting and responding parties, that considers it has an interest in the matter, may submit a written request to participate in the consultations explaining its interest in the matter to the consulting parties and to the Joint Committee within five days of the date of circulation of the request for consultations. Such Party shall be joined in the consultations, provided that the party to which the request for consultations was addressed agrees, within 5 days from the receipt of such request, that the claim of interest is well-founded. In that event, the party to which the request

for consultations was addressed shall so inform the Party requesting to join the consultations and the Joint Committee.

5. The consulting parties shall make every attempt to arrive at a mutually satisfactory resolution of the matter through consultations. To this end, each consulting party shall provide sufficient information to enable a full examination of the matter at issue and shall protect any confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential information exchanged in the course of consultations, as requested by the Party providing the information. Each consulting party shall make available personnel of its authorities or other regulatory bodies that have expertise in the matter at issue.
6. Consultations shall be held by any means agreed between the consulting parties. When held in person, they shall take place in a location agreed by the consulting parties.
7. Consultations are confidential and without prejudice to the rights of any Party in any further proceedings under the CEFTA Agreement.

Section IV: Dispute Settlement Procedures

Article 16

Establishment of a Panel

1. A Party may request, by means of a written notification addressed to the responding party, the establishment of a Panel if consultations under Section III of this Protocol have failed to resolve the dispute within 60 days of the date of receipt of the request for consultations, or, in cases of urgency, within 45 days of the date of receipt of the request for consultations. At the same time, the requesting party shall notify its request to the Joint Committee.
2. In its request, the requesting party shall identify the specific measure at issue and the legal basis for the complaint, including an explanation of how the measure at issue constitutes a breach of the CEFTA Agreement and an indication on whether consultations were held. In case the requesting party requests the establishment of a Panel with other than the standard terms of reference as per Article 17 of this Protocol, the written request shall include the proposed text of special terms of reference.
3. The date of establishment of a Panel shall be the date on which the last Panel member is selected under Article 18 of this Protocol.
4. A Panel may not be established to review a proposed measure.
5. Where more than one Party requests the establishment of a Panel regarding the same matter, a single Panel should be established to examine the complaints whenever feasible.

6. If more than one Panel are established to examine the complaints regarding the same matter, to the greatest extent possible the same persons shall serve as members on each of the separate Panels and the timetable for the Panel proceedings in such disputes shall be harmonised.

Article 17

Terms of Reference

1. Unless the disputing parties agree otherwise within 5 working days of the date of establishment of the Panel under Article 16 of this Protocol, the standard terms of reference of the Panel shall be:

"To examine, in the light of the provisions of the CEFTA Agreement, the dispute referred to in the request for the establishment of the Panel, and to make findings, determinations and rulings in accordance with the Additional Protocol 7."

2. If other than the standard terms of reference are agreed by the disputing parties, such terms of reference shall be notified to the Panel within 3 working days after their agreement.
3. The Panel may rule on its own jurisdiction on the basis of the terms of reference.

Article 18

Composition of the Panel

1. The Panel shall be composed of three members selected or drawn with a view to ensure substantive expertise of relevance to the specific dispute at issue.
2. The disputing parties shall consult with a view to reaching an agreement on the composition of the Panel within 10 days of the date of receipt of the request for the establishment of the Panel under Article 16 of this Protocol.
3. If the Panel is not composed within the time frame set out in Paragraph 2, any disputing Party may request the Chair of the Joint Committee to draw by lot the Panel members from the lists established under Articles 20 and 21 of this Protocol. The Chair of the Joint Committee shall draw the Panel members within 5 days of the date of receipt of the request. If the Panel is not composed within 5 days of the date of receipt of the request, the CEFTA Secretariat shall draw by lot the Panel members from the lists established under Articles 20 and 21 of this Protocol without undue delay. The Chair of the Joint Committee or the CEFTA Secretariat shall invite and give a reasonable opportunity to representatives of each disputing party to be present, by any means, when the lots are drawn. One Panel member shall be drawn from the list of the requesting party, one Panel member shall be drawn from the list of the responding party, and one Panel member shall be drawn from the list of chairpersons.

4. If there are two or more requesting parties, the lists of each of the requesting parties shall be combined in order to draw one Panel member from the combined list.
5. Where a disputing party failed to notify its list under Article 20 of this Protocol, the Panel member shall be drawn from the list established under Article 21 of this Protocol, including in a case where a disputing party failed to nominate any individual for the list under Article 21 of this Protocol. In case no list has been established under Article 21, the Panel Member shall be drawn from the lists of Panel members notified by the non-disputing parties.
6. In case the chairperson is drawn by lot, the CEFTA Secretariat shall prepare the lists accordingly ahead of the draws and the following shall apply:
 - a. In the case of one complainant, the chairperson shall be drawn by lot from a list comprising only potential chairpersons from within CEFTA and only from lists of non-disputing parties. In case any of the disputing parties disagrees on the selected chairperson, the chairperson shall be drawn again by lot from a list comprising only potential chairpersons coming from outside of CEFTA and shall not be drawn from the list of any of the disputing CEFTA Parties.
 - b. In the case of multiple complainants, the chairperson shall be drawn by lot from a list comprising only potential chairpersons coming from outside of CEFTA and the lot shall not contain any potential chairperson from the list of disputing CEFTA Parties. In case all CEFTA Parties are disputing parties, the lot shall comprise potential chairpersons coming from outside of CEFTA from the lists of all CEFTA Parties.
7. An individual may not serve as a Panel member in a dispute in which she or he has previously been involved in any capacity.
8. A Panel member may be replaced only for the reasons and in accordance with Article 12 of Appendix I to this Protocol.

Article 19

Qualification of Panel Members

1. All Panel members shall have expertise in international trade law, including in matters covered by the CEFTA Agreement, and in the issues at stake in the specific dispute. The chairperson of the Panel shall also have expertise or experience in dispute settlement proceedings under international trade law.
2. All Panel members shall be independent, impartial, serve in their individual capacities, not take instructions from any organisation or authority, and not be employed by the administration of any of the disputing parties.

3. All Panel members shall be chosen strictly on the basis of objectivity, reliability, and sound judgment, taking into account their substantive expertise in matters of relevance to the specific dispute.
4. All Panel members shall comply with the Code of Conduct in Appendix II to this Protocol.

Article 20

Lists of Panel Members

1. Each Party shall, within 30 days from its ratification, acceptance, or approval of this Protocol, notify to the Joint Committee a list of individuals, who are willing and able to serve as Panel members under this Protocol.
2. Each list shall include at least eight individuals with different types of substantive expertise, who may be from the nominating CEFTA Party, from a non-nominating CEFTA Party, or from outside of CEFTA. At least four of those individuals shall be from outside of CEFTA with different types of substantive expertise.
3. Each Party may, at any time, notify to the Joint Committee additional individuals who are willing and able to serve as Panel members under this Protocol.
4. Upon the request of a Party, the Joint Committee may adopt a decision to remove an individual from the list of that Party. Following the removal of an individual, a replacement shall be notified to the Joint Committee on the basis of Paragraph 3 of this Article.
5. The CEFTA Secretariat shall maintain the Parties' lists of Panel members and keep them updated.

Article 21

List of Chairpersons

1. Each Party shall, within 30 days from its ratification, acceptance, or approval of this Protocol, submit to the Joint Committee a list of individuals, who are willing and able to serve as chairpersons.
2. Each list shall include a minimum of three and a maximum of five individuals from the nominating CEFTA Party and a minimum of three and a maximum of five individuals from outside of CEFTA. The profiles submitted should reflect diverse types of international trade law expertise.
3. Within 60 days from the entry into force of this Protocol, the Joint Committee shall adopt the list of chairpersons.
4. In case the list of chairpersons is not adopted, chairpersons for specific panel proceedings shall be drawn from the lists of Panel members notified by the non-disputing parties in line with Article 18(6) of this Protocol.

5. Upon the request of a Party, the Joint Committee may adopt a decision to remove an individual from the list of chairpersons. Following the removal of an individual, a replacement shall be nominated to the Joint Committee for adoption and inclusion on the list of chairpersons.
6. The CEFTA Secretariat shall maintain the list of chairpersons and keep it updated.

Article 22

Function of a Panel

1. The function of a Panel is to make an objective assessment of the dispute before it, including an objective assessment of the facts of the case and the applicability of and conformity with the CEFTA Agreement and make such findings, determinations and rulings as are called for in its terms of reference.
2. A Panel shall perform its functions and conduct its proceedings in a manner consistent with the dispute settlement provisions of this Protocol, including the Rules of Procedure in Appendix I to this Protocol.
3. A Panel shall interpret the CEFTA Agreement in accordance with customary rules of interpretation of public international law. A Panel shall take into account relevant interpretations in reports of Panels and the Appellate Body adopted by the WTO Dispute Settlement Body relating to rules of the WTO Agreement that are equivalent in substance to the rules of the CEFTA Agreement.
4. Findings, determinations, and rulings of a Panel cannot add to or diminish the rights and obligations of the Parties under the CEFTA Agreement.

Article 23

Rules of Procedure

Dispute settlement proceedings before a Panel shall be governed by the Rules of Procedure in Appendix I to this Protocol.

Article 24

Third Party Participation

1. Any Party, other than the disputing parties, that considers it has a substantial interest in the dispute before the Panel, shall be entitled to participate in the dispute settlement proceeding as a third party. Such Party shall transmit a written notification to the disputing parties within 5 days of the date of circulation of the request for the establishment of the Panel under Article 16 of this Protocol. A third party shall submit its notification to the Joint Committee.

2. Third parties shall be entitled to make written submissions, receive written submissions of the disputing parties, attend all hearings, and present their views orally to the Panel. The submissions by third parties shall be circulated to the disputing parties and shall be reflected in the Panel report.

Article 25

Suspension and Termination of Proceedings

1. The Panel may suspend its work at any time at the request of the requesting party or, if there is more than one requesting party, at the joint request of the requesting parties. The request for suspension shall specify the period of suspension, which is not to exceed 12 consecutive months. In the event of such a suspension, all relevant time frames set out in Section IV and V of this Protocol and in the Rules of Procedure in Appendix I to this Protocol shall be extended by the amount of time that the work was suspended for.
2. The Panel shall resume its work at the request of the requesting party or the requesting parties. If there is no request for the resumption of the work of the Panel by the end of the period specified in the request for suspension, the Panel shall terminate the proceedings.
3. The Panel shall terminate its proceedings at the joint request of the disputing parties, or if the disputing parties agree to a mutually satisfactory solution. Costs and expenses incurred until such moment shall be apportioned in accordance with Article 15(5) of Appendix I to this Protocol.
4. The requesting Party may withdraw its complaint at any time, which shall terminate the proceedings. Costs and expenses incurred until such moment shall be apportioned in accordance with Article 15(5) of Appendix I to this Protocol.

Article 26

Interim Report

1. The Panel shall present to the disputing parties an interim report within 140 days of the date of composition of the Panel. In cases of urgency, the Panel shall endeavour to present to the disputing parties an interim report within 100 days of the date of composition of the Panel. If the Panel considers that it cannot issue the interim report within 140 days, it shall inform the disputing parties in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the period within which it will issue the interim report. Any delay shall not exceed a period of 30 days.
2. The interim report shall contain:
 - a. The factual findings;
 - b. The legal determinations as to whether the measure at issue is inconsistent with the relevant provisions of the CEFTA Agreement;

- c. The reasons for the factual findings and legal determinations;
 - d. The recommendations for the resolution of the dispute; and
 - e. The recommendation for the reasonable period of time to achieve compliance in line with Article 31 of this Protocol, if the measure at issue is found to be inconsistent with the relevant provisions of the CEFTA Agreement.
- 3. Each disputing party may submit written comments to the Panel on the interim report within the time limit set by the Panel. After considering any such comments, the Panel may modify the interim report or make any further examination it considers appropriate.
 - 4. The interim report shall be confidential to the disputing parties.

Article 27

Final Report

- 1. The Panel shall present a final report to the disputing parties within 30 days of the presentation of the interim report to the disputing parties. At the same time, the Panel shall transmit the final report to the Joint Committee.
- 2. In addition to the findings and determinations referred to in Article 26(2), the final report shall set out the ruling of the Panel, which shall be binding on the disputing parties, and the quantification and apportionment of the costs of the dispute, as well as the level of the nullification or impairment. The Panel shall apportion such costs on the basis of the time spent on the successful and unsuccessful legal challenges brought by the requesting party or parties on the basis of Article 15(3) of Appendix I to this Protocol, taking into account the participation of third parties.
- 3. The CEFTA Secretariat shall make publicly available the final report within 10 days of its presentation under Paragraph 1, subject to the protection of confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential information, in accordance with Article 8 of Appendix I to this Protocol.

Article 28

Binding Arbitration for Appellate Review

- 1. Upon agreement of the disputing parties, reached any time before the issuance of the interim report, the final report may be subject to appellate review by means of binding arbitration. The agreement shall be notified to the Joint Committee.

2. Within 30 days of the issuance of the final report and upon the request of one or more disputing parties, the final report shall be subject to appellate review by means of binding arbitration.
3. The appellate review shall be limited to issues of law covered in the final report and legal interpretations developed by the Panel.
4. Three arbitrators shall be drawn from the list of chairpersons established under Article 21(3) of this Protocol and be limited to individuals nominated by the non-disputing parties. If no list of chairpersons has been established under Article 21(3) of this Protocol, the three arbitrators shall be drawn from the lists of Panel members notified by the non-disputing parties and shall be from outside of CEFTA. The arbitrators shall agree on the chairperson for the appellate review. For the drawing of arbitrators, Article 18(3) shall apply, *mutatis mutandis*.
5. For the appellate review, the procedures provided in Section IV and Appendix I to this Protocol shall apply, *mutatis mutandis*.
6. The appellate review report shall be issued within 90 days of the date of the selection of the arbitrators and the related procedural time frames shall be adjusted accordingly.
7. The appellate review report shall be final and binding and shall be notified to the Joint Committee. The CEFTA Secretariat shall make the appellate review report publicly available.

Section V: Compliance Procedures

Article 29

Compliance

1. The responding party shall promptly take any measure necessary to comply with the ruling in the final report or appellate review report if, in that report, the Panel or the arbitrators determine that the measure at issue is inconsistent with the CEFTA Agreement.
2. No later than 20 days after the date of receipt of the final report or, if appealed, the notification of the appellate review report to the Joint Committee, the responding party shall inform any other disputing party and the Joint Committee of its intention to comply with the ruling in the final report or appellate review report within the reasonable period of time.
3. Should the responding party fail to notify its intention to comply with the ruling in the final report or the appellate review report or should the responding party notify its intention not to comply with the ruling in the final report or the appellate review report, the requesting party, or, if there is more than one requesting party, the requesting parties, shall be entitled to immediately suspend obligations vis-à-vis the responding party in accordance with Article 33(2) to (6) of this Protocol.

Article 30

Reasonable Period of Time for Compliance

1. If it is impracticable to comply promptly with the recommendations and rulings, the responding party shall adhere to the reasonable period of time within which to achieve compliance, as determined in the final report or the appellate review report.
2. In determining the reasonable period of time for compliance, the Panel or arbitrators shall take into consideration that the reasonable period of time for compliance should not exceed 6 months from the adoption of the final report or the appellate review report.
3. Depending on the particular circumstances of the matter at issue and if the disputing parties agree, the period of time for compliance may be longer than 6 months, but shall not exceed 9 months.
4. The reasonable period of time for compliance determined by the Panel or arbitrators may be extended by mutual agreement of the disputing parties.
5. The responding party shall notify any other disputing Party and the Joint Committee before the end of the reasonable period of time for compliance of the measures it has taken to comply with the ruling in the final report or the appellate review report.

Article 31

Compliance Review

1. Any disagreement on compliance shall be referred to the original Panel established under Article 16 of this Protocol.
2. A disagreement on compliance is deemed to exist where the disputing parties disagree as to whether:
 - a. the responding party has taken a measure to comply with the ruling in the final report or the appellate review report; and/or
 - b. a measure taken to comply with the ruling in the final report or the appellate review report is consistent with the CEFTA Agreement; and/or
 - c. a measure taken to comply with the ruling in the final report or the appellate review report after the suspension of obligations pursuant to Article 34 of this Protocol is consistent with the CEFTA Agreement; and/or

- d. the level of the suspension of obligations pursuant to Article 33(3) of this Protocol is equivalent to the nullification or impairment caused by the inconsistency with the CEFTA Agreement, as determined in the final report or the appellate review report.
3. In the case of a disagreement on compliance under Paragraph 2 of this Article, the requesting party shall reconvene the original Panel by transmitting a written request to the original Panel. If there is more than one requesting party, such a request shall be made at least by one of the requesting parties. A written request to reconvene the original Panel shall be notified to any other disputing party and to the Joint Committee.
4. The original Panel reconvened under Paragraph 3 of this Article shall present its compliance report to the disputing parties within 90 days of the date of the request made in case of a disagreement on compliance. At the same time, the Panel shall transmit the compliance report to the Joint Committee. The CEFTA Secretariat shall make publicly available the compliance report within 10 days of its presentation to the disputing parties, subject to the protection of confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential information in accordance with the Rules of Procedure in Appendix I to this Protocol.
5. In the event that the original Panel, or one or more of its members, are unable to reconvene for a compliance review, the procedure set out in Article 18 of this Protocol shall apply. The time limit for the presentation of a compliance report to the disputing Parties shall be extended by 30 days.
6. The compliance report shall be binding on the disputing parties.
7. A requesting party shall not suspend obligations in accordance with Article 33 of this Protocol until the Panel has delivered its compliance report.

Article 32

Temporary Compensation

In the absence of compliance by the responding party, the disputing parties may agree to mutually acceptable compensation. Compensation is voluntary and, if granted, shall be consistent with the CEFTA Agreement.

Article 33

Suspension of Obligations

1. The requesting party, or, if there is more than one requesting party, the requesting parties, in the absence of mutually acceptable compensation having been agreed with the responding party under Article 32 of this Protocol, shall be entitled to immediately suspend obligations vis-à-vis the responding party if:

- a. The responding party fails to notify a measure taken to comply with the ruling in the final report or the appellate review report pursuant to Article 30(5) of this Protocol; or
 - b. The Panel reconvened under Article 31 of this Protocol determines that a measure taken to comply is inconsistent with the CEFTA Agreement.
2. Before suspending obligations, a requesting party shall notify the responding party and the Joint Committee of its intention to suspend obligations, including the level of obligations it intends to suspend.
3. A requesting party may suspend any obligation under the CEFTA Agreement. The level of such suspension shall be equivalent to the nullification or impairment caused by the inconsistency with the CEFTA Agreement, as determined in the final report or the appellate review report. The level of the nullification or impairment shall be calculated as of the date of presentation of the final report or the appellate review report to the disputing parties.
4. A requesting party may implement the suspension of obligations 15 working days after the date of notification under Paragraph 2 of this Article.
5. Any suspension of obligations shall be temporary and shall be applied only until the responding party has taken a measure to comply with the ruling in the final report or the appellate review report, as established under Article 34 of this Protocol, or until the disputing parties have settled the dispute.
6. Nothing in this Protocol shall preclude a Party from implementing the suspension of obligations authorised by the WTO Dispute Settlement Body. No disputing party may invoke the WTO Agreement to preclude any other disputing party from suspending obligations pursuant to this Article.

Article 34

Compliance After the Suspension of Obligations

1. When, after the suspension of obligations, the responding party takes a measure to comply with the ruling in the final report or the appellate review report, the responding party shall notify any other disputing party and request an end to the suspension of obligations applied by any requesting party. At the same time, the responding party shall transmit its notification to the Joint Committee.
2. If requesting party considers that the measure taken by the responding party to comply with the ruling in the final report or the appellate review report is inconsistent with the CEFTA Agreement, the requesting party may request to reconvene the Panel in accordance with Article 31(2)(c) and (3) of this Protocol. At the same time, that requesting party shall transmit its request to any other disputing party and to the Joint Committee.

3. Any requesting party shall terminate the suspension of obligations if the Panel determines that the measure taken to comply with the final report or the appellate review report by the responding party is consistent with the CEFTA Agreement.

Section VI: Final Provisions

Article 35

Amendment of the Protocol

1. The Joint Committee may decide to amend this Protocol.
2. The amended text shall enter into force in accordance with Article 38 of this Protocol.

Article 36

Adoption or Amendment of Appendices to this Protocol

1. The Joint Committee may decide to adopt and amend Appendices to this Protocol, which form integral part of this Protocol.
2. Decisions under Paragraph 1 of this Article shall enter into force in accordance with Article 38 of this Protocol.

Article 37

Amendment of the CEFTA 2006

This Protocol forms integral part of the CEFTA 2006 and repeals and replaces Articles 42 and 43 of the CEFTA 2006 and Annexes 8 and 9 to the CEFTA 2006 once the Protocol has entered into force for all CEFTA Parties.

Article 38

Entry into Force

1. This Protocol is subject to ratification, acceptance, or approval in accordance with the requirements foreseen by Parties' respective regulations. The instruments of ratification, acceptance, or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Protocol shall enter into force once all Parties have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval.
3. If the Protocol has not entered into force for all Parties in accordance with Paragraph 2 of this Article within three years from adoption, it shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of the fifth instrument of ratification, acceptance, or approval and shall apply, for those Parties that have

deposited their respective instrument of ratification, acceptance, or approval, with respect to any dispute with another Party already applying this Protocol.

4. For each Party depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after the date of the deposit of the fifth instrument of ratification, acceptance or approval, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after its instrument was deposited, and the Protocol shall apply with respect to any dispute with another Party to which this Protocol already applies.
5. For disputes between Parties that have not yet deposited their respective instrument of ratification, acceptance, or approval, and for disputes between these Parties and Parties that have already deposited their respective instrument of ratification, acceptance, or approval, Articles 42 and 43 of and Annexes 8 and 9 to the CEFTA 2006 shall continue to apply.

• •

Adopted in the presence of representatives of all CEFTA Parties.

Done in [location] on [date], in a single authentic copy in the English language and deposited with the Depositary of the CEFTA Agreement, which shall transmit certified copies to all Parties of the CEFTA Agreement.

Appendix I: Rules of Procedure

Article 1

Communications

1. Unless otherwise requested by a party concerned, all communications made by the parties concerned and by the Panel shall occur via the CEFTA Secretariat. A party concerned may decide that information designated as confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential not be communicated via the CEFTA Secretariat, but through any other means coordinated with the CEFTA Secretariat and subject to the modalities proposed on a case-by-case basis by the CEFTA Secretariat and agreed by the designating party concerned.
2. There shall be no *ex parte* communications between the parties concerned and the Panel concerning matters under consideration by the Panel.
3. Any official oral or written communication made by the parties concerned and by the Panel shall be in English. The interim report, the final report, and the appellate review report shall be issued in English.
4. A dedicated electronic communication system shall be put in place and maintained by the CEFTA Secretariat and, unless otherwise requested by a party concerned, any written communication or documents shall be transmitted via the electronic communication system. A party concerned may decide that information designated as confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential not be shared via the electronic communication system, but by any other means coordinated with the CEFTA Secretariat.
5. Until the establishment of an online communication system, unless otherwise requested by a party concerned, the parties concerned and the Panel shall transmit any written communication or document to the CEFTA Secretariat electronically and by filing a paper copy. A party concerned may decide that information designated as confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential not be shared electronically and by filing a paper copy, but by any other means coordinated with the CEFTA Secretariat.
6. Unless proven otherwise, the date and time of filing of the document on the electronic communication system, or the confirmation by the CEFTA Secretariat of the delivery of the paper copy or of the submission by other means coordinated with the Secretariat, shall be proof of transmission for all procedural purposes.
7. Minor errors of a clerical nature in a document may be corrected by delivery of a new document, which clearly indicates the changes made and replaces the initial document. Such replacement does not affect the timely delivery of the original document.

8. If the last day for delivery of a document falls on an official holiday in a party concerned, the deadline shall be extended to the first available working day thereafter.

Article 2

Access to Information

1. The modalities to access information designated by a disputing party or third party as confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential shall be proposed on a case-by-case by the CEFTA Secretariat and agreed by the designating party. These modalities shall identify the restricted list of specific individuals that are to be allowed to access the information.
2. Panel members representatives of the other disputing party or disputing parties shall have access to all information, including information designated as confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential.

Article 3

Commencement of the Proceeding

1. Unless the parties concerned agree otherwise, they shall meet the Panel within 5 working days of the date of its composition under Article 18 of the Additional Protocol 7 in order to determine those administrative and logistical matters of the proceeding that the parties concerned or the Panel deem appropriate, including the electronic addresses where documents are to be delivered, the telephone numbers, and computer links for purposes of communication between the parties concerned and the Panel.
2. The Panel shall consult with the parties concerned on the expected costs of the proceeding with a view to minimising such costs.
3. The Panel and representatives of the parties shall conduct the activities under Paragraph 1 and 2 of this Article by means of electronic communication.

Article 4

Working of the Panel

1. The chairperson of the Panel shall preside over all meetings of the proceeding. The chairperson of the Panel has the authority to make decisions on administrative matters of the proceeding. The Panel may delegate to the chairperson the authority to make decisions on procedural matters of the proceeding.
2. Hearings before the Panel shall take place in person, unless agreed otherwise by the disputing parties. With respect to the modalities for holding the hearing, and prior to engaging in any action that may result in costs, the Panel shall consult the disputing parties. Unless otherwise provided in this Section, the Panel shall conduct any other activities by means of electronic communication.

3. Only Panel members may participate in the deliberations of the Panel. The Panel may permit its assistant to be present at its deliberations.
4. The drafting of any ruling, the interim report, the final report, and the appellate review report shall remain the exclusive responsibility of the Panel or the arbitrators and must not be delegated to any third person.
5. Findings, reasoning, determinations, and rulings of the Panel should be made by consensus. If no consensus can be reached, findings, reasoning, determinations and rulings of the Panel shall be made by a majority of its members.
6. No Panel member may issue a separate opinion unless all Panel members agree otherwise, in which case the opinion expressed in the Panel report or appellate review report by the dissenting panel member or arbitrator shall be anonymous.
7. Where a procedural question arises in the proceeding that is not covered by the provisions of Sections IV and V of the Additional Protocol 7, the Panel, after consulting the parties concerned, may adopt an appropriate procedure that is compatible with those provisions and that ensures equal treatment of all parties concerned.
8. Upon request by a party concerned, or if the Panel considers that there is a need to modify any time limit applicable in the proceeding or to make any other administrative or procedural adjustment, as may be required for the fairness or efficiency of the proceeding, the Panel shall propose a reasonable modification or adjustment and consult the disputing parties. The Panel shall promptly inform the Parties of its decision and of the reasons for its decision. Unless otherwise provided in the Additional Protocol 7, in no case should the modification of a time limit exceed 10 days or one third of the length of the time limit being extended.
9. The Panel shall not meet or contact a party concerned in the absence of any other party concerned. No Panel member shall discuss any aspect of the proceeding with a party concerned or the parties concerned in the absence of the other Panel members.

Article 5

Written Submissions

1. The requesting party shall deliver its initial written submission to the Panel no later than 20 days after the date of composition of the Panel under Article 18 of the Additional Protocol 7. The same deadline applies if there is more than one requesting party.
2. The responding party shall deliver its written counter-submission to the Panel no later than 25 days after the date of delivery of the initial written submission by the requesting party.

3. Any third party shall deliver its written submission to the Panel no later than 15 days after the date of delivery of the written counter-submission by the responding party.
4. After the hearing before the Panel, the parties concerned may submit to the Panel a supplementary written submission concerning any matter that arose during the hearing within 10 days of the date of the hearing. The same applies if there is an additional hearing pursuant to Article 6(2) of this Appendix.

Article 6

Hearings

1. Within 5 days from the delivery of the third party submissions or within 5 days from the delivery of the counter-submission by the responding party when there are no third parties, the chairperson of the Panel shall fix the date, time, and, if held in person, the location of the hearing in consultation with the disputing parties and the other Panel members. The hearing shall be held no later than 10 days after the delivery of the third party submissions or, when there are no third parties, no later than 25 days after the delivery of the counter-submission by the responding party.
2. As a general rule, there should be only one hearing. If the dispute involves issues of exceptional complexity, the Panel may, on its own initiative or at the request of a disputing party, convene one additional hearing.
3. All Panel members shall be present during the entirety of the hearing.
4. Unless the disputing parties decide otherwise, the hearings of the Panel shall be closed to the public.
5. The following persons may attend the hearing, irrespective of whether the hearing is open or closed to the public:
 - a. Representatives of the parties concerned;
 - b. Advisers to the parties concerned;
 - c. The assistant to the Panel;
 - d. Interpreters, if invited by the Panel, as agreed between the Panel and the disputing parties; and
 - e. Experts, if invited by the Panel, as agreed between the Panel and the disputing parties.

6. No later than 5 days before the date of the hearing, each party concerned shall deliver to the Panel and to the other parties concerned a list of the names of persons, who will make oral arguments or presentations at the hearing on behalf of that party concerned, and of other representatives or advisers, who will attend the hearing.
7. The Panel shall conduct the hearing in the following manner, ensuring that each party concerned is afforded equal time:

Argument

- a. Argument of the requesting party or parties
- b. Argument of the responding party
- c. Argument of the third party or parties

Rebuttal argument

- d. Reply of the requesting party or parties
- e. Counter-reply of the responding party

8. The Panel may direct questions to any party concerned at any time during the hearing.
9. The Panel, after having received from the parties concerned the written version of the arguments, the rebuttal arguments, and the replies to the questions of the Panel, shall promptly circulate all the documents received among the parties concerned.

Article 7

Written Questions

1. The Panel may at any time during the proceeding address written questions to any party concerned. Each party concerned shall receive a copy of any written questions by the Panel.
2. The party concerned to which the written questions are addressed shall provide a written response within the deadline set by the Panel. That party concerned shall also provide any other party concerned with a copy of its written response to the written questions. Any other party concerned shall be given the opportunity to provide written comments on the written response within 10 working days of the date of receipt.

Article 8

Transparency and Confidentiality

1. The hearings of the Panel shall be held in closed session when the submissions and arguments of a party concerned contain confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential information. The parties concerned shall maintain the confidentiality of the hearings held in closed session.
2. Each party concerned may make its written submissions publicly available, subject to the protection of any confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential information. Where a party's submission to the Panel contains such information, that party shall provide, within 10 days of the date of delivery of the submission, a non-confidential or redacted version of the submission that could be disclosed to the public.
3. Each party concerned and its advisers shall treat as confidential, business-confidential, or highly sensitive business-confidential any information submitted by any other party concerned to the Panel that that party has designated as confidential.

Article 9

Information and Technical Advice

1. At the request of a disputing party or on its own initiative the Panel may seek information and technical advice from any person or body that it deems appropriate. The Panel shall inform the disputing parties accordingly.
2. Where the person or the body concerned is from any disputing party, the Panel shall inform that party before seeking such information or advice. Any information obtained by the Panel must be disclosed to the disputing parties and submitted for their comments. Confidential information provided to the Panel must not be revealed without formal authorization from the person or body providing that information.

Article 10

***Amicus Curiae* Briefs**

1. Unless the disputing parties agree otherwise within 5 days of the date of composition of the Panel, the Panel may receive unsolicited *amicus curiae* briefs from any natural or legal person, established in the disputing party and not belonging to an administration thereof. In its interim report, final report, or appellate review report the Panel shall list all such briefs it has received, provided that they conform to the rules under Paragraph 2. The Panel shall not be obliged to address in its interim report, final report, or appellate review report the arguments made in such briefs.
2. Any *amicus curiae* brief referred to in Paragraph 1 of this Article shall be submitted to the Panel within 15 days of the date of composition of the Panel under Article 18 of the Additional Protocol 7. Any such brief shall be drafted in English, shall not exceed 15 typed pages, excluding any annexes, and shall be

directly relevant to the dispute under consideration by the Panel. Any such brief shall contain a description of the person submitting the brief, including that person's activities and source of financing, and specify the nature of the interest that that person has in the proceeding. The Panel shall submit to the disputing parties for their comments any *amicus curiae* brief it has received. The comments of the disputing parties shall be submitted in writing to the Panel by a deadline established by the Panel.

Article 11

Urgent Cases

In cases of urgency pursuant to Article 16(1) of the Additional Protocol 7, the Panel, after consulting the disputing parties, shall adjust the time limits referred to in this Section as appropriate and shall notify the parties concerned of such adjustments.

Article 12

Replacement of Panel Members

1. If any Panel member is unable to serve in a given proceeding, or withdraws from it, a replacement shall be selected in accordance with Article 18 of the Additional Protocol 7.
2. Where a disputing party considers that a Panel member does not comply with the Code of Conduct in Appendix II to the Additional Protocol 7 and for this reason must be replaced, that Party shall notify all other disputing parties within 10 days from the time it became aware of the circumstances underlying that member's non-compliance with the Code of Conduct and provide relevant information or evidence in this regard.
3. Where the notification under Paragraph 2 concerns a Panel member other than its chairperson, the disputing parties shall consult, and if they so agree, dismiss that member and select a replacement in accordance with Articles 18(3), (4), and (5) of the Additional Protocol 7. If the disputing parties fail to agree on the need to dismiss and to select a replacement of that member, any disputing party may request that the matter be referred to the chairperson of the Panel, whose decision shall be final.
 - a. If the chairperson of the Panel finds that the member in question does not comply with the Code of Conduct, the chairperson of the Panel shall draw by lot a replacement from the list referred to in Article 20 of the Additional Protocol 7 on which the original member was included. If the original member was chosen by the disputing Parties pursuant to Article 18(4) of the Additional Protocol 7, the chairperson of the Panel shall draw by lot a replacement from the combined lists established by the disputing parties under Article 20 of the Additional Protocol 7. The replacement shall be selected within 5 working days of the submission of the request to the chairperson of the Panel.
 - b. If the chairperson of the Panel finds that the member in question complies with the Code of Conduct, the member shall remain in office.
4. Where the notification under Paragraph 2 concerns the chairperson of the Panel, the disputing parties shall consult, and if they so agree, dismiss the chairperson and select a replacement in accordance with Articles 18(3) and 18(6) of the Additional Protocol 7. If the disputing parties fail to agree within 10 days from the notification under Paragraph 2 of this Article, the CEFTA Secretariat shall, within 5

working days, draw by lot a replacement from the list referred to in Article 21 of the Additional Protocol 7, excluding the name of the original chairperson of the Panel.

5. The CEFTA Secretariat shall invite and give a reasonable opportunity to representatives of each disputing party to be present, by any means, when the lots are drawn.
6. The proceeding shall be suspended for the period taken to carry out the procedure provided for in this provision.

Article 13

Time limits

1. All time limits set out in this Appendix shall be counted in calendar days from the day following the act or fact to which they refer, unless otherwise specified. Where, by reason of the application of Article 1(8) of this Appendix, a party concerned receives a document on a date other than the date on which that document is received by any other party concerned, any period of time that is calculated on the basis of the date of receipt of that document shall be calculated from the last date of receipt of that document.
2. The time limits set out in this Appendix shall be adjusted in accordance with the special time limits provided for the presentation of a compliance report to the disputing parties under Article 31(4) and (5) of the Additional Protocol 7.

Article 14

Logistics

The CEFTA Secretariat, in coordination with the disputing parties and the Panel members, shall be in charge of the logistical administration of the proceeding, in particular the organisation of hearings and the administrative requirements related to Panel members and the assistant to a Panel, such as remuneration, travel costs and allowances, and the handling of documents uploaded in the online communication system related to the proceeding.

Article 15

Costs

1. Each party concerned shall bear its own costs derived from the participation in the panel procedure.
2. The expenses related to the proceedings, namely all travel, lodging, and general expenses incurred by the Panel members and the assistant to the Panel, as well as the remuneration of the Panel members and the assistant to the Panel, shall be quantified and apportioned between the parties concerned by the Panel and provided in a dedicated part of the final report. This part of the final report shall be confidential, unless otherwise agreed by the disputing parties.
3. The Panel shall apportion the costs related to expenses and remuneration on the basis of the time spent on the successful and unsuccessful legal challenges brought by the requesting party, also taking into account the participation of third parties. The requesting party shall bear the costs related to

expenses and remuneration in proportion to the unsuccessful legal challenges, the responding party shall bear the costs related to expenses and remuneration in proportion to the successful legal challenges. Any third party shall bear the additional costs attributed by the Panel to its participation.

4. Panel members and the assistant to the Panel shall keep a record and render a final account of the time devoted to the proceeding and of their respective expenses. The timekeeping shall reflect the work done by the Panel in relation to each legal challenge brought by the requesting party and shall then be used to apportion the costs. The decision of the Panel on the apportionment of the costs shall be final and binding on the disputing parties, unless the panel report is appealed, in which case the decision on the apportionment of the costs shall be provided in the appeal decision, which shall be final and binding.
5. Should the disputing parties reach a mutually agreed solution that leads to the termination of the dispute, the costs related to expenses and remuneration accrued until that time shall be borne equally by the disputing parties, unless otherwise agreed by the disputing parties. Should a requesting party decide to withdraw its complaint, the costs related to expenses and remuneration accrued until that time shall be borne in full by that requesting party, unless agreed otherwise by the disputing parties.
6. The daily fee of the Panel members shall be equal to the daily fee accorded to Panel members in dispute settlement proceedings at the World Trade Organization. The Joint Committee may decide to amend the daily fee at any time.
7. The hourly fee for the assistant to the Panel shall not exceed 50% of the hourly fee of the Panel members.

Article 16

Dispute Settlement Fund

1. The Parties hereby establish the Dispute Settlement Fund, which shall be separate from other CEFTA funds and initially drawn from the CEFTA Open Fund, and shall be used to prefinance disputes governed by the Additional Protocol 7.
2. As soon as possible and no later than 45 days after the entry into force of the Additional Protocol 7, the Joint Committee shall determine the initial amount to be made available on the Dispute Settlement Fund in case of a dispute. The financial resources shall be transferred from the Open Fund to the Dispute Settlement Fund upon the request for the establishment of a Panel.
3. The financial resources for dispute settlement proceedings shall be drawn by the CEFTA Secretariat from the Dispute Settlement Fund and be limited to the individual shares of each disputing party, which shall be proportional to their respective contributions to the budget of the CEFTA Secretariat.
4. The Joint Committee may decide to adjust the amount available in the Dispute Settlement Fund by increasing or reducing it as needed.

5. Any contribution to the Dispute Settlement Fund shall be deposited in a bank account administered by the CEFTA Secretariat. The CEFTA Secretariat shall be responsible for administering the Dispute Settlement Fund.
6. The Dispute Settlement Fund shall be used to pay the costs related to the proceeding as defined in Article 15 of this Appendix.
7. Any drawdown from the Dispute Settlement Fund, as calculated by the CEFTA Secretariat, shall be replenished by the parties concerned in line with the determination on the apportionment of costs by the Panel in the final report or the appellate review report. Once the Dispute Settlement Fund has been replenished, the amount shall be returned to the CEFTA Open Fund.
8. Should a Party not comply, within 30 days of the respective notification by the CEFTA Secretariat, with the obligation provided in Paragraph 7 of this Article, it shall be suspended from using this Protocol as a requesting party and third party until such time as compliance is achieved. The suspension and the end of the suspension shall be notified by the CEFTA Secretariat to the Joint Committee.
9. The CEFTA Secretariat shall submit a financial report on the Dispute Settlement Fund to the Joint Committee on an annual basis.

Article 17

Scope

The Rules of Procedure contained in this Appendix shall apply to the Panel proceedings and, *mutatis mutandis*, to binding arbitration for appellate review.

Appendix II: Code of Conduct

Article 1

Responsibilities of Candidates and Members of the Panel

Every candidate and member of the Panel shall avoid impropriety and the appearance of impropriety, shall be independent and impartial, shall avoid direct and indirect conflicts of interests, and shall observe high standards of conduct so that the integrity and impartiality of the Panel are preserved during the proceedings. Former Panel members shall comply with the obligations established in Articles 1 and 2 of this Appendix.

Article 2

Disclosure Obligations

1. Prior to confirmation of her or his selection as a Panel member, a candidate shall disclose any interest, relationship or matter that is likely to affect her or his independence or impartiality, or that might reasonably create an appearance of impropriety or bias in the proceeding. To this end, a candidate shall make all reasonable efforts to become aware of such interests, relationships, and matters.
2. Notwithstanding the foregoing, candidates shall disclose the following interests, relationships and matters:
 - a. any financial interest of the candidate in: (i) the proceeding or its outcome, and (ii) an administrative proceeding, a court proceeding or another arbitration proceeding that involves issues that may be decided in the proceeding for which the candidate is under consideration;
 - b. any financial interest of the candidate's employer, partner, business associate or family member in: (i) the proceeding or its outcome, and (ii) an administrative proceeding, a court proceeding or another arbitration proceeding that involves issues that may be decided in the proceeding for which the candidate is under consideration;
 - c. any existing or past financial, business, professional, family or social relationship with the interested parties in the proceeding, or their counsel, or such relationship involving a candidate's employer, partner, business associate or family member;
 - d. any criminal convictions; and
 - e. public advocacy or legal or other representation concerning an issue under consideration in the proceeding or involving the same matters.
3. A candidate or Panel member shall communicate any actual or potential violation of this Code of Conduct to the disputing parties for their consideration.

4. Once selected, a Panel member shall continue to make all reasonable efforts to become aware of interests, relationships, or matters referred to in Paragraph 1 of this Article and shall disclose them. The disclosure obligation is a continuing duty, which requires a Panel member to disclose any such interests, relationships, or matters that may arise during all stages of the proceeding. Any disclosure shall be made by informing the disputing parties, in writing, for their consideration.

Article 3

Independence and Impartiality of Panel Members

1. A Panel member shall avoid creating an appearance of bias, and shall not be influenced by self-interest, outside pressure, political considerations, public clamour, loyalty to a Party, or fear of criticism.
2. A Panel member shall not, directly or indirectly, incur any obligation or accept any benefit that would in any way interfere, or appear to interfere, with the proper performance of her or his duties.
3. A Panel member may not use her or his position within the Panel to advance any personal or private interests and shall avoid actions that may create the impression that others are in a special position to influence her or him.
4. A Panel member may not allow financial, business, professional, family, or social relationships or responsibilities to influence her or his conduct or judgment.
5. A Panel member shall avoid entering into any relationship or acquiring any financial interest that is likely to affect her or his impartiality or that might reasonably create an appearance of impropriety or bias.

Article 4

Duties of Panel Members

1. Upon selection, a Panel member shall be available to perform and shall perform her or his duties thoroughly and expeditiously throughout the course of the proceeding, with fairness and diligence.
2. A Panel member shall consider only the issues raised in the proceeding and shall not delegate this duty to any other person.
3. A Panel member shall not engage in *ex parte* communications concerning the proceeding.

Article 5

Confidentiality

1. No Panel member shall at any time disclose or use any non-public information concerning a proceeding or acquired during a proceeding, except for the purposes of that proceeding, and shall not, in any case, disclose or use any such information to gain personal advantage or advantage for others, or to adversely affect the interest of others.
2. A Panel member shall not disclose an interim report, a final report, or appellate review report, or parts thereof, prior to the respective publication.
3. No Panel member shall at any time disclose the deliberations of a Panel, or any Panel member's view.

Article 6

Obligations of Former Panel Members

All former Panel members shall avoid any action that may create the appearance that they were biased in carrying out their duties or that they derived any advantage from the findings, determinations, or rulings of the Panel.

Article 7

Scope

The duties and responsibilities under this Code of Conduct apply, *mutatis mutandis*, also to the assistant to a Panel and to the arbitrators tasked with the binding arbitration for appellate review.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore - Međunarodni ugovori".

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o potvrđivanju Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA), sadržan je u članu 82 tačka 17 Ustava kojim je propisano da Skupština Crne Gore potvrđuje međunarodne ugovore.

II. OCJENA STANJA MEĐUNARODNIH ODNOSA I CILJ DONOŠENJA ZAKONA

Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006) je potpisan u Bukureštu 19. decembra 2006. godine između Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske¹, Republike Makedonije², Republike Moldavije, Crne Gore, Republike Srbije i UNMIK Kosova, a u punoj je primjeni od 22. novembra 2007. godine.

Sporazum je usklađen sa pravilima Svjetske trgovinske organizacije (STO), a njegovi osnovni ciljevi su uspostavljanje zone slobodne trgovine, konsolidacija bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini koji su bili zaključeni između CEFTA Strana, poboljšanje uslova za dalje unaprjeđenje ulaganja, proširenje trgovine robama i uslugama i podsticanje ulaganja putem korektnih, jasnih, stabilnih i predvidljivih pravila, otklanjanje prepreka i nepravilnosti u trgovini i olakšavanje kretanja roba i usluga, obezbjeđenje podjednakih uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije i postepeno otvaranje tržišta javnih nabavki, zaštita prava intelektualne svojine u skladu sa međunarodnim standardima, obezbjeđivanje procedura za sprovođenje sporazuma, doprinos skladnom razvoju i širenju svjetske trgovine.

Sve potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma nisu članice Svjetske trgovinske organizacije (STO) i to: Republika Srbija, Bosna i Hercegovina i UNMIK Kosovo. Međutim, i pored toga što sve članice CEFTA sporazuma nisu i članice STO, sve potpisnice CEFTA 2006 Sporazuma su se u preambuli CEFTA 2006 Sporazuma, obavezale da će razvijati svoje trgovinske odnose u skladu sa pravilima i procedurama Svjetske trgovinske organizacije, bez obzira na to da li su članice Svjetske trgovinske organizacije ili ne.

Obzirom da pitanje mehanizma rješavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA 2006 Sporazuma nije bilo riješeno na adekvatnom nivou, ukazala se potreba da se konkretna oblast detaljnije propiše, kako bi se na zadovoljavajući način obezbijedila potpuna implementacija svih odredbi CEFTA 2006 Sporazuma na najvećem mogućem nivou, te spriječilo kršenje odredbi Sporazuma od strane pojedinih CEFTA strana, kao i eliminisale postojeće netarifne barijere koje su uspostavljene od strane pojedinih CEFTA strana.

U skladu sa navedenim otpočelo se sa izradom teksta CEFTA Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova koji u značajnoj mjeri korespondira sa odredbama propisanim u tekstu Aneksa 2³ Svjetske

¹ Republika Hrvatska nije CEFTA 2006 Strana od dana ulaska u EU, 1. jula 2013. godine.

² Od Januara 2019. godine promijenjen naziv u Republika Sjeverna Makedonija.

³ Annex 2: Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes.

trgovinske organizacije, a kojim se uspostavlja tijelo za rješavanje sporova i propisuje procedura rešavanja trgovinskih sporova između STO članica.

Takođe, Akcionim planom za Zajedničko regionalno tržište 2021-2024⁴ između ostalog pod tačkom A (Blisko usklađivanje pravila i propisa sa osnovnim principima koji regulišu unutrašnje tržište EU zasnovano na pristupu četiri slobode) propisano je, da će se sprovođenjem akcija koje omogućavaju „četiri slobode“ u regionalnoj trgovinskoj zoni, WB6⁵ će nastojati da: „usvoji nova efikasnija pravila o rešavanju sporova i rešavanju necarinskih barijera u okviru CEFTA“. Navedena aktivnost/obaveza je taksativno navedena u tabeli samog Akcionog plana za Zajedničko regionalno tržište 2021-2024 pod tačkom 1.2. - Eliminacija netarifnih barijera (1.2.1 - Usvojiti efikasan i efikasan mehanizam za rešavanje sporova) sa krajnjim rokom od 2021. godine.

Slijedeći pomenuto, Vlada Crne Gore je, na sjednici od 27. septembra 2018. godine, utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Protokola 7 o rešavanju sporova Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (Zaključak Vlade CG br. 07-4474⁶, od 4. oktobra 2018. godine, Zaključak Vlade Crne Gore broj 07-5136 od 1. novembra 2018. godine, Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-3182 od 25. jula 2019. godine i Zaključak br. 07-053/23-1510/2 od 6. aprila 2023. godine).

III. OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU MEĐUNARODNIM UGOVOROM

Postojeći nivo rešavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA Sporazuma podrazumijevao je saradnju i konsultacije između CEFTA strana u sporu. Kada u postupcima saradnje i konsultacija CEFTA strane nisu mogle da iznađu obostrano prihvatljivo rešenje u prevazilaženju nastalog problema, jedina preostala opcija koje su CEFTA strane imale jeste da preuznu trgovinske kontra-mjere protiv druge strane, a što bi u konačnom moglo imati za posledicu odpočinjanja tzv „trgovinskog rata“ između pojedinih CEFTA strana koje su u sporu. U suštini, u okviru CEFTA Sporazuma nije postojao instrument koji bi, onu CEFTA stranu koja krši Sporazum, „natjerao“ da se pridržava odredbi Sporazuma (a ne da ih krši, zbog svojih unutrašnjih/trgovinskih interesa).

Rešanje nastale situacije se vidjelo u nadgradnji CEFTA Sporazuma u smislu usvajanja teksta Protokola za rešavanje sporova (Dodatnog Protokola 7), koji gi u značajnoj mjeri bio usaglašen sa tekstom propisanom u okviru Aneksa 2⁷ STO sistema rešavanja sporova.

U skladu sa navedenim, CEFTA strane su odpočele pregovore, na koji su rezultirali usaglašavanjem teksta **Dodatnog Protokola 7 o rešavanju sporova**, uz sledeće sekcije i dodatke koji čine njegov sastavni dio:

- **Sekcija I** : Početne odredbe
- **Sekcija II** : Procedure medijacije

⁴ CRM AP 2021-2024 - Common Regional Market Action Plan 2021-2024

⁵ WB6 - Western Balkan 6 (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Sjeverna Makedonija, Crna Gora i Srbija).

⁶ Vlada je na sjednici od 30. marta 2023. godine donijela Zaključak br. 07-053/23-1510/2 od 6. aprila 2023. godine, o izmjeni Zaključka br. 07-4474 od 4. oktobra 2018. godine, kojim su stavljeni vam snage Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-5136 od 1. novembra 2018. godine, i Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-3182 od 25. jula 2019. godine.

⁷ WTO DSU (World Trade Organisation Dispute Settlement Understanding – Annex 2).

- **Sekcija III** : Konsultacije
- **Sekcija IV** : Procedure za rešavanje sporova
- **Sekcija V** : Postupci usklađenosti
- **Sekcija VI** : Završne odredbe
- **Dodatak I** : Poslovnik (Proceduralna pravila)
- **Dodatak II** : Kodeks ponašanja

Dodatni protokol 7 o rešavanju sporova sadrži ukupno 62 člana (sa Dodatkom I i II) kojima su propisani postupci i procedure koje je neophodno sprovesti u postupanjima rešavanja spora. Naime, u cilju rešavanja spora, Dodatni protokol 7 omogućava CEFTA stranama koje su u sporu da kroz postupke i propisane procedure kooperacije, medijacije i konsultacija pokušaju da iznađu obostrano prihvatljivo rešenje trgovinskog spora. Ukoliko takva postupanja ne donesu zadovoljavajući rezultat odnosno strane u sporu ne pronađu obostrano prihvatljivo rešenje, Dodatnim protokolom 7 je detaljno propisana procedura pokretanja trgovinskog spora. Nakon što se pokrene spor, Dodatnim protokolom 7 je propisano uspostavljanje tzv. "ad-hoc" panela (nije stalni organ) pred kojim se vodi spor. Nakon što sve strane u sporu u toku postupka pred panelom iznesu svoje pozicije, panel je u obavezi da u propisanom roku publikuje završni izvještaj koji je obavezujući za sve strane u sporu.

Sekcija I : Početne odredbe - sadrži 5 članova, u kojima su propisane definicije pojedinih pojmova, a takođe se zahtijeva od svih CEFTA strana da učine napor da kroz saradnju i kooperaciju pokušaju da postignu obostrano zadovoljavajuće rješenje međusobnog trgovinskog spora.

Sekcija II : Procedure medijacije – sadrži 9 članova, koji pružaju osnov stranama u sporu da putem medijacije dođu do obostrano zadovoljavajućeg rešenja trgovinskog spora. S tim u vezi, propisana je procedura izbora medijatora sa prethodno dogovorene liste medijatora. U postupku medijacije medijator na kraju dostavlja stranama u sporu svoj finalni izvještaj kao moguću soluciju za rješavanje trgovinskog spora. Strane u sporu imaju mogućnost da prihvate i odbace predloženo rješavanje slučaja. U okviru postupka medijacije, svaka strana u sporu će snositi svoje troškove medijacije.

Sekcija III : Konsultacije – sadrži 1 član, koji pruža osnov da se nakon pisanog zahtjeva jedne CEFTA strane održe konsultacije između strana u sporu, sa ciljem postizanja obostrano zadovoljavajućeg rešenja trgovinskog spora. Konsultacije se održavaju na način kako se dogovore članice u sporu, a najčešći oblik održavanja konsultacija je lično na lokaciji koju su prethodno dogovorile.

Sekcija IV : Procedure za rješavanje sporova – sadrži 13 članova, kojim je između ostalog propisano uspostavljanje panela (suda) za rješavanje spora. Panel se uspostavlja na osnovu pisanog zahtjeva strane u sporu (nakon što postupci medijacije i konsultacija nisu dali zadovoljavajuće rešenje spora). Panel sačinjavaju 3 člana koji se biraju na propisani način sa liste članova panela koja je prethodno utvrđena. Svi članovi panela kao i predsjedavajući panela moraju imati ekspertizu i iskustvo iz oblasti međunarodnog trgovinskog prava i drugih specifičnih znanja iz oblasti spoljnotrgovinskog poslovanja. Funkcija panela jeste da objektivno utvrdi sve okolnosti nastale situacije i da na osnovu činjenica, dostavljenih pismenih podnesaka, usmenog saslušanja strana u sporu i njihovih eksperata objektivno utvrdi činjenice i da na osnovi toga publikuje privremeni izvještaj, a nakon toga i finalni izvještaj panela (nakon 30 dana od publikovanja privremenog izvještaja). Nalazi prezentovani u finalnom izvještaju su obavezujući za strane u sporu, kao i kvantifikacija i raspodjela troškova postupka između strana u sporu. Na osnovu sprazuma

između strana u sporu (postignutog prije publikacije privremenog izvještaja), moguće je pokrenuti žalbeni postupak (putem obavezujuće arbitraže) na nalaz panela prezentovanog u finalnom izvještaju. Shodno navenom, propisano je uspostavljanje tijela od 3 arbitra koji će publikovati izvještaj 90 dana od dana selekcije zadnjeg arbitra. Ovaj izvještaj će biti konačan i obavezujući za strane u sporu.

Sekcija V : Postupci usklađenosti – sadrži 6 članova, kojim su propisane obaveze pojedinih strana u sporu u smislu sprovođenja obaveza koje su prezentovane u finalnom izvještaju panela odnosno finalnom izvještaju u slučaju sprovođenja žalbenog postupka. Strane u sporu su u obevezi da dostave informaciju o svojoj intenciji, da sprovedu nalaze iz finalnog izvještaja (ili izvještaja iz žalbenog postupka). Stranama u sporu se ostavlja dovoljno vremena da sprovedu svoje interne postupke kako bi se usaglasile sa nalazom prezentovanim u finalnom izvještaju (i tu su date dodatne fleksibilnosti u oblasti implementacija obaveza prezentovanih u finalnom izvještaju panela/arbitara). Strane u sporu se mogu dogovoriti o visini međusobne kompenzacije u skladu sa nalazima panela/arbitara. U situaciji da strana koja je u obavezi da "plati" štetu odnosno da se usaglasi sa nalazima panela/arbitara to ne uradi, druga strana u sporu (oštećena strana) ima pravo da sama uvede kontra mjere kako bi sama nadoknadila štetu (u visini propisanoj u izvještaju panela/arbitara).

Sekcija VI : Završne odredbe – sadrži 4 člana, kojim je propisana izmjena Dodatnog protokola 7, usvajanje ili izmjena dodataka uz ovaj protokol kao i stupanje na snagu Dodatnog protokola 7. Dodatni protokol 7 stupa na snagu nakon što sve CEFTA strana dostave svoje instrumente ratifikacije depozitaru. Međutim, u stavu 2 istog člana predviđena je mogućnost stupanja na snagu za pojedine CEFTA strane odnosno ukoliko nakon 3 godine od usvajanja DP7 sve CEFTA strane ne dostave svoje instrumente ratifikacije depozitaru, DP7 može stupiti na snagu za one CEFTA strane koje su ratifikovale DP7, nakon dostavljenog 5og instrumenta ratifikacije depozitaru (Albaniji). Za one CEFTA strane koje još uvijek nisu dostavile svoje instrumente ratifikacije depozitaru, članovi 42 i 42 CEFTA sporazuma zajedno sa Aneksom 8 i Aneksom 9 sporazuma će se i dalje primjenjivati.

Dodatak I : Poslovnik (Proceduralna pravila) – sadrži 17 članova, kojim je propisano da će se komunikacija pojedinih strana u sporu/panelu vršiti putem CEFTA Sekretarijata. Neće biti tzv. "ex-parte" komunikacije između relevantnih strana. Sva pismena i usmena komunikacija će se realizovati na engleskom jeziku. Poslovnikom je između ostalog, propisan početak postupka (5 dana nakon uspostavljanja panela) kojim rukovodi predsjedavajući panela, rad panela, saslušavanje predstavnika strana u sporu (i drugih zainteresovanih strana) pred panelom, pismeni podnesci panelu (sa propisanim rokovima za dostavu), propisana je procedura za zamjenu članova panela, ... Sastanci će se održavati u zatvorenim sesijama u slučaju da podaci sadrže povjerljive podatke. Na zahtjev strane u sporu, panel može zatražiti sve potrebne informacije, tehničke savjete ili druge specijalizovane informacije od bilo koje osobe ili tijela koje smatra opravdanim. Svaka strana u sporu, će snositi svoj dio troškova u postupcima postupanja panela. Naime, troškovi vezani za rad panela kao što su putni troškovi, smještajni troškovi, generalni troškovi za članove panela i njihove asistente kao i nadoknade za rad članovima panela i njihovim asistentima će biti kvantifikovani i raspodijeljeni između strana u sporu i prezentovani u finalnom izvještaju panela. Panel će raspodijeliti troškove i nadoknade na osnovu vremena provedenog u postupku rješavanja spora. Dnevne nadoknade za pojedine članove panela će biti identični nadoknadama članovima panela u okviru STO. CEFTA Zajednički komitet može utvrditi da izmijeni visinu ovih nadoknada. Nadoknada po radnom času za asistente članova panela ne može preći 50 % nadoknade po radnom času za članove panela. Pored navedenog, predviđeno je uspostavljanje Fonda za rješavanje sporova ("Dispute Settlement

Fund") u kojem će se povlačiti sredstva iz CEFTA Otvorenog Fonda ("CEFTA Open Fund") kao inicijalna sredstava koja bi se koristila za vođenje postupka rješavanja sporova. Najkasnije 45 dana nakon stupanja na snagu DP7, CEFTA Zajednički komitet će utvrditi inicijalni iznos koji bi bio transponovan iz CEFTA Otvorenog fonda u CEFTA Fond za rješavanje sporova. Ta sredstva bi se prebacivala u Fond za rešavanje spora, tek nakon što neka od CEFTA strana podnese zahtjev za odpočinjanje postupka rješavanja spora. Nakon što jedna CEFTA strana pokrene postupak spora, CEFTA Sekretarijat će povući sredstva iz CEFTA Otvorenog fonda u Fond za rešavanje sporova sa ciljem finansiranja rada panela (logističke troškove članova panela i njihove asistente, zakup sale,...), ali samo u limitiranim iznosima koji su proporcionalni iznosu godišnje kontribucije svake CEFTA strane koja je u sporu. CEFTA Zajednički komitet može odlučiti da uskladi visinu ovih plaćanja (poveća ili smanji). Svi troškovi koji su nastali u postupanjima panela u toku vođenja postupka biće nadoknađeni na način što će se u finalnom izvještaju panela (finalnom izvještaju arbitara kod žalbenog postupka) definisati koja strana u sporu je obavezna da plati nastale troškove (u principu ona CEFTA strana koja je izubila spor plaća navedene troškove). Nakon što se takvi troškovi uplate u Fond za rešavanje sporova (iznos koji je prethodno korišten finansiranje rada panela) kompletan iznos će se vratiti u CEFTA Otvoreni fond. Ukoliko neka strana u roku od 30 dana ne uplati novčana sredstva kako je to predviđeno u finalnom izvještaju panela, takvoj strani će biti uskraćeno korišćenje ovog Protokola.

Dodatak II : Kodeks ponašanja – sadrži 7 članova, i njima su između ostalog, propisane odgovornosti kandidata i članova panela u smislu njihove nezavisnosti i nepristrasnosti, izbjegavanja direktnih i indirektnih sukoba interesa i visokih standarda ponašanja. Nakon odabira, član panela će biti na raspolaganju za obavljanje i u obavezi je obavljati svoje dužnosti temeljno i ekspeditivno tokom cijelog postupka, pošteno i marljivo. Takođe, član panela neće učestvovati u "ex-parte" komunikaciji u vezi sa postupkom.

IV. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

CEFTA Dodatnim Protokolom 7 nije potrebna inicijalna jednokratna uplata finansijskih sredstava za funkcionisanje rada Komisije/Panela, međutim, troškovi bi mogli nastati kasnije u zavisnosti od nalaza prezentovanog u Finalnom izvještaju Komisije/Panela.

Naime, ukoliko neka od CEFTA strana inicira postupak (u skladu sa Dodatnim Protokolom 7) protiv Crne Gore sa argumentacijom kršenja odredbi CEFTA Sporazuma, a Komisija/Panel kao rezultat spovedenog postupka u svom Finalnom izvještaju konstatuje da je Crna Gora prekršila odredbe sporazuma, Crna Gora će biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela u iznosu koji je naveden u Finalnom izvještaju. Ta sredstva bi se uplatila u CEFTA Fond za rešavanje sporova (iz kojeg je prethodno finansiran postupak) nakon čega bi se ista prebacila u CEFTA Otvoreni fond (odakle su sredstva inicijalno i bila povučena, kada je iniciran postupak rešavanja spora).

Isto tako ukoliko neka od CEFTA strana inicira postupak (u skladu sa Dodatnim Protokolom 7) protiv Crne Gore sa argumentacijom kršenja odredbi CEFTA Sporazuma, a Komisija/Panel kao rezultat spovedenog postupka u svom Finalnom izvještaju konstatuje da je Crna Gora nije prekršila odredbe sporazuma, Crna Gora neće biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela u iznosu koji je naveden u Finalnom izvještaju.

V. POTREBA USAGLAŠAVANJA UNUTRAŠNJIH PROPISA SA MEĐUNARODNIM UGOVOROM

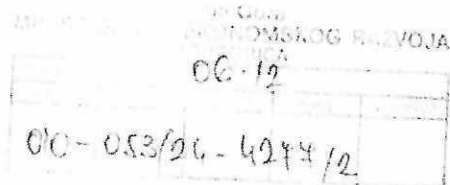
Za potrebe navedenog Zakona nije potrebno usaglašavanje propisa.

VI. RAZLOZI HITNOSTI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Ne postoje razlozi za donošenje zakona po hitnom postupku.

Crna Gora
Vlada Crne Gore
Generalni sekretarijat

Broj: 10-053/24-6595/2

Podgorica, 5. decembar 2024. godine

Na sjednici održanoj 28. novembra 2024. godine, Vlada Crne Gore razmotrila je **Izvještaj o završenim pregovorima o zaključivanju Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA) s Predlogom dodatnog protokola**, koji je dostavilo Ministarstvo ekonomskog razvoja.

Povodom navedenog materijala, Vlada Crne Gore donijela je

ZAKLJUČKE

1. Vlada je usvojila **Izvještaj o završenim pregovorima o zaključivanju Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)**.
2. Vlada je prihvatila **Dodatni protokol 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)**.

GENERALNI SEKRETAR
Mr Dragoljub Nikolić

Dostavljeno:

- Nik Gjelošhaj, potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i ministar ekonomskog razvoja
- Komisija za ekonomsku politiku i finansijski sistem
- Komisija za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku

Crna Gora
Sekretarijat za zakonodavstvo

Crna Gora	
MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA	
PODGORICA	
16.05.2025	
08-053/25-1356/1	

Adresa: Vuka Karadžića br. 3
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 231-535
fax: +382 20 231-592
www.gov.me/szz

Broj: 03-040/25-410/3

25. aprila 2025. godine

Za: Ministarstvo ekonomskog razvoja
Gospodinu Niku Gjelošaju, ministru

Veza: Broj: 08-053/25-1356/3 od 17. aprila 2025. godine

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Poštovani gospodine Gjelošaju,

Na PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU DODATNOG PROTOKOLA 7 O RJEŠAVANJU SPOROVA UZ SPORAZUM O IZMJENI I PRISTUPANJU CENTRALNOEVROPSKOM SPORAZUMU O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA) (dostavljen 22. aprila 2025. godine), iz okvira nadležnosti ovog Sekretarijata, nemamo primjedbi.

Napominjemo da je, saglasno članu 16 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Službeni list CG“, broj 77/08), na tekst Predloga zakona neophodno pribaviti mišljenje Ministarstva vanjskih poslova.

SEKRETARKA
Slavica Bajić
[Signature]

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02-10-040/24-125/2

Podgorica, 25.11.2024.godine

Za: MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA, Rimski trg 46, Podgorica
gospodinu, Niku Gjelošaju, ministru

Predmet: Mišljenje na tekst Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Veza: Vaš akt br. 010-053/24-4287/5 od 14.11.2024. godine

Poštovani gospodine Gjelošaj,

Povodom *teksta Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst Dodatnog protokola i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Takođe, u dijelu nadležnosti Direkcije za carinski sistem i carinsku politiku, nemamo primjedbi na tekst *Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA)*.

U obrazloženju zahtjeva i u Izveštaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navedeno je da se vrši modernizacija i dopunjavanje CEFTA Sporazuma, jer pitanje mehanizama rješavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA 2006 Sporazuma nije bilo riješeno na adekvatnom nivou te se ukazala potreba da se konkretna oblast detaljnije definiše kako bi se obezbjedila potpuna implementacija svih odredbi CEFTA 2006 Sporazma.

Kako je navedeno u slučaju da Crna Gora ne bude kršila odredbe sporazuma, neće biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela, kao i da nije potrebna inicijalna jednokratna uplata finansijskih sredstava za potrebe rada Komisije/Panela.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija sa aspekta državnog budžeta u načelu nema primjedbi na tekst Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA). Uz napomenu da ukoliko nastane potreba za plaćanjem, potrebno je da se Ministarstvo ekonomskog razvoja obrati Ministarstvu finansija, te će eventualno potrebna sredstva biti predmet naknadnog razmatranja.

S poštovanjem,

Kontakt osobe:
mr Ivana Radojičić, Direktorat za finansijski sistem i koordinaciju politika, ivana.radojicic@mif.gov.me;
Sladana Špadijer, Direktorat za državni budžet, lidija.spadijer@mif.gov.me.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ekonomskog razvoja
NAZIV PROPISA	Dodatni Protokol 7 o rešavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom ugovoru o slobodnoj trgovini (CEFTA)

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

- Predloženi akt treba riješi probleme vezano za kršenje odredbi CEFTA Sporazuma te obezbijedi njegovu punu implementaciju.
- Pitanje mehanizma rešavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA 2006 Sporazuma nije bilo riješeno na adekvatnom nivou, te ukazala se potreba da se konkretna oblast detaljnije propiše, kako bi se na zadovoljavajući način obezbijedila potpuna implementacija svih odredbi CEFTA 2006 Sporazuma na najvećem mogućem nivou
- Pojedine CEFTA strane su često u cilju zaštite domaćeg tržišta uvodile tzv. "netarifne mjere/netarifne barijere" kako bi obezbijedile bolju tržišnu poziciju za domaću industriju i time su domaće kompanije/proizvođači stavljane u povoljniju tržišnu poziciju u odnosu na ponuđače proizvoda iz drugih CEFTA strana (kršeći uspostavljeni nivo liberalizacije tržišta između CEFTA strana), a što je u suprotnosti sa odredbama CEFTA sporazuma.
- Oštećeni su svi privredni subjekti iz CEFTA strana koji su u skladu sa CEFTA Sporazumom plasiraju svoje proizvode u drugu CEFTA stranu, a koja uvodi neku vrstu netarifnih barijera u cilju zaštite domaćeg tržišta (bilo putem ograničenja pristupa tržištu, ili povećanje troškova plasmana, ili nekim komplikovanim administrativnim procedurama ili....).
- Problem bi mogao da evoluiru u smislu uvođenja kontra mjere od strane oštećene CEFTA strane, a što bi moglo predstavljati uvertiru za otpočinjanje tzv "trgovinskog rata" između pojedinih CEFTA strana.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navedi usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Predloženim rešenjem postižu se sledeći ciljevi:

- Vršiti se modernizacija i dopunjavanje CEFTA Sporazuma, u dijelu koji nije bio na zadovoljavajući način propisan Sporazumom.
- Akcionim planom za Zajedničko regionalno tržište 2021-2024¹ između ostalog pod tačkom A (Blisko usklađivanje pravila i propisa sa osnovnim principima koji regulišu unutrašnje tržište EU zasnovano na pristupu četiri slobode) propisano je, da će se sprovođenjem akcija koje omogućavaju „četiri slobode“ u regionalnoj trgovinskoj zoni, WB6² će nastojati da: „usvoji nova efikasnija pravila o rešavanju sporova i rešavanju netarifnih barijera u okviru CEFTA“. Navedena aktivnost/obaveza je taksativno navedena u tabeli samog Akcionog plana za Zajedničko regionalno tržište 2021-2024 pod tačkom 1.2. - Eliminacija netarifnih barijera

¹ CRM AP 2021-2024 - Common Regional Market Action Plan 2021-2024

² WB6 - Western Balkan 6 (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Sjeverna Makedonija, Crna Gora i Srbija).

(1.2.1 - Usvojiti efikasan i efikasan mehanizam za rješavanje sporova) sa krajnjim rokom od 2021. godine.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulativnu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?
- Ministarstvo ekonomskog razvoja se odlučilo za regulativnu opciju iz razloga što neregulativna opcija ne može dati željene rezultate.
- Naime postojeći nivo rješavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA Sporazuma podrazumijevao saradnju i konsultacije između strana u sporu. Kada u postupcima saradnje i konsultacija strane nisu mogle da iznađu obostrano prihvatljivo rešenje u prevazilaženju nastalog problema, jedina preostala opcija koje su CEFTA strane imale jeste da preuznu trgovinske kontra-mjere protiv druge strane, a što bi u konačnom moglo imati za posledicu odpočinjanja tzv „trgovinskog rata“ između strana koje su u sporu. U suštini, u okviru CEFTA Sporazuma nije postojao instrument koji bi, onu stranu koja krši Sporazuma, "natjerao" da se pridržava odredbi Sporazuma (a ne da ih krši, zbog svojih unutrašnjih/trgovinskih interesa).
- Jedino moguće rešenje se vidjelo u nadgradnji CEFTA Sporazuma u smislu usaglašavanja teksta Protokola za rješavanje sporova (Dodatni Protokol 7) koji je u značajnoj mjeri usaglašen s tekstom propisanom u okviru Aneksa 2³ STO sistema rješavanja sporova.
- Modernizacijom CEFTA Sporazuma u dijelu rješavanja trgovinskih sporova postići će se veći stepen pravne sigurnosti za domaće i za strane ponuđače roba i usluga, što će pozitivno uticati na otklanjanje nejasnoća u primjeni pojedinih segmenata CEFTA Sporazuma, značajno će smanjiti broj tzv netarifnih barijera (koje su trenutno na snazi ali i demotivisati će uvođenje novih) a takođe će povećati sigurnost za potencijalne strane investitore koji planiraju plasman svojih proizvoda na tržište Crne Gore, da će njihovi trgovinski interesi biti zaštićeni, a što ne bi bilo moguće učiniti neregulativnom opcijom.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.
- Predložene izmjene CEFTA Sporazuma će obezbijediti punu implementaciju odredbi CEFTA Sporazuma a posebno u dijelu ukidanja tzv "netarifnih barijera/netarifnih mjera" koje su pojedine CEFTA Strane uvele, u cilju zaštite domaćeg tržišta/domaćih ponuđača roba a što je u suprotnosti sa deklarisanim ciljevima CEFTA Sporazuma za uspostavljanje zone slobodne trgovine, poboljšanje uslova za dalje unaprjeđenje ulaganja, proširenje trgovine robama i uslugama i podsticanje ulaganja putem korektnih, jasnih, stabilnih i predvidljivih pravila, otklanjanje prepreka i nepravilnosti u trgovini i olakšavanje kretanja roba i usluga, obezbjeđenje podjednakih uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije i postepeno otvaranje tržišta javnih nabavki, zaštita prava intelektualne svojine u skladu sa međunarodnim standardima, obezbjeđivanje procedura za sprovođenje sporazuma, doprinos skladnom razvoju i širenju svjetske trgovine.
- Implementacija CEFTA Dodatnog Protokola 7 će obezbijediti sprovođenje konkretnih, jasnih, stabilnih i predvidljivih pravila, otklanjanje prepreka i nepravilnosti u trgovini i olakšavanje kretanja roba i usluga, obezbjeđenje podjednakih uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije. Na taj način, građanima će moći da se obezbijede robe sa nižim cijenama većeg kvaliteta (nema zaštitnih mjera ograničavanja pristupu tržištu, što uvijek vodi povećanju cijena) a privredi i potencijalnim investitorima obezbjeđuje ravnopravne i predvidive uslove za poslovanje što može uticati na smanjenje cijena proizvodnje te njihovom povećanju konkurentnosti na konkretnom tržištu (bilo koje CEFTA strane).

³ WTO DSU (World Trade Organisation Dispute Settlement Understanding – Annex 2).

- Predloženi CEFTA Dodatni Protokol 7, neće stvoriti dodatna administrativna opterećenja, i tokom njegove primjene značajno će ukinuti postojeće biznis barijere u smislu pristupa tržištu pojedinih CEFTA strana.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbjeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- CEFTA Dodatnim Protokolom 7 nije potrebna inicijalna jednokratna uplata finansijskih sredstava za funkcionisanje rada Komisije/Panela, obzirom da je predviđeno da se njeno funkcionisanje finansira iz CEFTA Fonda za rešavanje sporova.
- CEFTA Dodatnim Protokolom 7 je predviđeno uspostavljanje Fonda za rešavanje sporova iz kojeg bi se koristila finansijska sredstva za funkcionisanje Komisije (Panela). Naime, nakon što neka od CEFTA Strana inicira uspostavljanje Komisije (Panela) za rešavanje spora, inicijalni iznos sredstava bi se prebacio iz CEFTA Otvorenog fonda u CEFTA Fond za rešavanje sporova, iz kojeg bi se finansirao rad Komisije (Panela) za rešavanje spora, u skladu sa članom 15 Priloga I. Povučena sredstva iz CEFTA Otvorenog fonda u CEFTA Fond za rešavanje sporova bi bila limitirana pojedinim udjelima strana u sporu, srazmjerno njihovim učešćem u budžetu CEFTA Sekretarijata. Svi troškovi koji su plaćeni iz CEFTA Fonda za rešavanje spora će biti nadoknađeni od one CEFTA strane u skladu sa raspodelom troškova kako je navedeno u Finalnom izvještaju Komisije (Panela). Nakon što CEFTA strana koja je izgubila spor uplati/nadoknadi finansijska sredstva (shodno Finalnom izvještaju Komisije/Panela) u CEFTA Fond za rešavanje sporova, iznos će biti vraćen u CEFTA Otvoreni fond.
- CEFTA Dodatnim Protokolom 7 nije potrebna inicijalna jednokratna uplata finansijskih sredstava za funkcionisanje rada Komisije/Panela, međutim, troškovi bi mogli nastati kasnije u zavisnosti od nalaza prezentovanog u Finalnom izvještaju Komisije/Panela. Naime, ukoliko neka od CEFTA strana inicira postupak (u skladu sa Dodatnim Protokolom 7) protiv Crne Gore sa argumentacijom kršenja odredbi CEFTA Sporazuma, a Komisija/Panel kao rezultat spovedenog postupka u svom Finalnom izvještaju konstatuje da je Crna Gora prekršila odredbe sporazuma, Crna Gora će biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela u iznosu koji je naveden u Finalnom izvještaju. Ta sredstva bi se uplatila u CEFTA Fond za rešavanje sporova (iz kojeg je prethodno finansiran postupak) nakon čega bi se ista prebacila u CEFTA Otvoreni fond (odakle su sredstva inicijalno i bila povučena, kada je iniciran postupak rešavanja spora). Isto tako ukoliko neka od CEFTA strana inicira postupak (u skladu sa Dodatnim Protokolom 7) protiv Crne Gore sa argumentacijom kršenja odredbi CEFTA Sporazuma, a Komisija/Panel kao rezultat spovedenog postupka u svom Finalnom izvještaju konstatuje da je Crna Gora nije prekršila odredbe sporazuma, Crna Gora neće biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela u iznosu koji je naveden u Finalnom izvještaju.
- Članovi Komisije/Panela i njihovi pomoćnici će voditi evidenciju i pripremiti završni račun o vremenu provedenom u postupku i njihovim troškovima. Obračun vremena će se odnositi na rad koji je Komisija/Panel obavila u vezi sa svakim pravnim postupanjem strane u sporu a zatim će se koristiti za raspodelu troškova. Odluka Komisije/Panela (u Finalnom izvještaju) o raspodelu troškova strana u sporu će biti konačna i obavezujuća. Iznos dnevne nadoknade za članove Komisije/Panela će biti jednaka dnevnoj nadoknadi koja se daje članovima Komisije/Panela za rešavanje sporova u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (CEFTA Zajednička komisija može u bilo kojem trenutku odlučiti da promijeni iznos dnevne nadoknade). Iznos naknade po satu za pomicnike člana Komisije/Panela, neće prelaziti 50% nadoknade po satu za članove Komisije/Panela.

- Predstavници Ministarstva finansija su bili uključeni u svih 15 rundi pregovora (kao članovi delegacije za vođenje pregovora za zaključenje Dodatnog protokola 7 o rešavanju sporova⁴).
- Na konačan tekst Dodatnog Prokokola 7, predstavnik Ministarstva finansija nije imao dodatnih komentara.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertna podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

- Ministarstvo ekonomskog razvoja je formiralo radni tim - Delegaciju za vođenje pregovora za zaključenje Dodatnog protokola 7 o rešavanju sporova, koji je sastavljen od predstavnika Ministarstva ekonomskog razvoja, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva finansija, Privredne komore CG i Centra za alternativno rešavanje sporova.
- Delegacija je pripremila konačan tekst CEFTA Dodatnog protokola 7 o rešavanju sporova.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
- Kod implementacije predloženog propisa ne postoje potencijalne prepreke.
- Ministarstvo ekonomskog razvoja će iskoristiti sve raspoložive mehanizme koji će obezbijediti da se predložena rešenja nesmetano sprovedu u praksi.
- Glavni indikator za mjerenje ispunjenja cilja će biti smanjenje (ukidanje) biznis barijera u smislu netarifnih barijera i drugih trgovinskih mjera, koje ograničavaju ili zabranjuju slobodan protok roba i usluga između CEFTA strana.
- Nakon implementacije predloženog akta, Ministarstvo ekonomskog razvoja biti zaduženo za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa.

Datum i mjesto

Podgorica, 31. Oktobar 2024. godine

Starješina

Nik Gjeloshaj

⁴ Vlada Crne Gore je, na sjednici od 27. septembra 2018. godine, utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Protokola 7 o rešavanju sporova Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (Zaključak Vlade CG br. 07-4474⁴, od 4. oktobra 2018. godine, Zaključak Vlade Crne Gore broj 07-5136 od 1. novembra 2018. godine, Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-3182 od 25. jula 2019. godine i Zaključak br. 07-053/23-1510/2 od 6. aprila 2023. godine).

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo ekonomskog razvoja

NAZIV PROPISA

Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog Protokola 7 o rešavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom ugovoru o slobodnoj trgovini (CEFTA)

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

- Predloženi akt treba riješi probleme vezano za kršenje odredbi CEFTA Sporazuma te obezbijedi njegovu punu implementaciju.
- Pitanje mehanizma rešavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA 2006 Sporazuma nije bilo riješeno na adekvatnom nivou, te ukazala se potreba da se konkretna oblast detaljnije propiše, kako bi se na zadovoljavajući način obezbijedila potpuna implementacija svih odredbi CEFTA 2006 Sporazuma na najvećem mogućem nivou
- Pojedine CEFTA strane su često u cilju zaštite domaćeg tržišta uvodile tzv. "netarifne mjere/netarifne barijere" kako bi obezbijedile bolju tržišnu poziciju za domaću industriju i time su domaće kompanije/proizvođači stavljanje u povoljniju tržišnu poziciju u odnosu na ponuđače proizvoda iz drugih CEFTA strana (kršeći uspostavljeni nivo liberalizacije tržišta između CEFTA strana), a što je u suprotnosti sa odredbama CEFTA sporazuma.
- Oštećeni su svi privredni subjekti iz CEFTA strana koji su u skladu sa CEFTA Sporazumom plasiraju svoje proizvode u drugu CEFTA stranu, a koja uvodi neku vrstu netarifnih barijera u cilju zaštite domaćeg tržišta (bilo putem ograničenja pristupa tržištu, ili povećanje troškova plasmana, ili nekim komplikovanim administrativnim procedurama ili...).
- Problem bi mogao da evoluiru u smislu uvođenja kontra mjere od strane oštećene CEFTA strane, a što bi moglo predstavljati uvertiru za otpočinjanje tzv "trgovinskog rata" između pojedinih CEFTA strana.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Predloženim propisom postižu se sledeći ciljevi:

- Vršiti se modernizacija i dopunjavanje CEFTA Sporazuma, u dijelu koji nije bio na zadovoljavajući način propisan Sporazumom.
- Akcionim planom za Zajedničko regionalno tržište 2021-2024¹ između ostalog pod tačkom A (Blisko usklađivanje pravila i propisa sa osnovnim principima koji regulišu unutrašnje tržište EU zasnovano na pristupu četiri slobode) propisano je, da će se sprovođenjem akcija koje omogućavaju „četiri slobode“ u regionalnoj trgovinskoj zoni, WB6² će nastojati da: „usvoji nova efikasnija pravila o rešavanju sporova i rešavanju necarinskih barijera u okviru CEFTA“. Navedena aktivnost/obaveza je taksativno navedena u tabeli samog Akcionog plana za

¹ CRM AP 2021-2024 - Common Regional Market Action Plan 2021-2024

Zajedničko regionalno tržište 2021-2024 pod tačkom 1.2. - Eliminacija netarifnih barijera (1.2.1 - Usvojiti efikasan i efikasan mehanizam za rješavanje sporova) sa krajnjim rokom od 2021. godine.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
 - Obrazložiti preferiranu opciju?
- Ministarstvo ekonomskog razvoja se odlučilo za regulatornu opciju iz razloga što neregulatorna opcija ne može dati željene rezultate.
 - Naime postojeći nivo rješavanja trgovinskih sporova u okviru CEFTA Sporazuma podrazumijevao saradnju i konsultacije između strana u sporu. Kada u postupcima saradnje i konsultacija strane nisu mogle da iznađu obostrano prihvatljivo rešenje u prevazilaženju nastalog problema, jedina preostala opcija koje su CEFTA strane imale jeste da preuznu trgovinske kontra-mjere protiv druge strane, a što bi u konačnom moglo imati za posledicu otpočinjanja tzv „trgovinskog rata“ između strana koje su u sporu. U suštini, u okviru CEFTA Sporazuma nije postojao instrument koji bi, onu straniu koja krši Sporazuma, "natjerao" da se pridržava odredbi Sporazuma (a ne da ih krši, zbog svojih unutrašnjih/trgovinskih interesa)
 - Jedino moguće rešenje se vidjelo u nadgradnji CEFTA Sporazuma u smislu usaglašavanja teksta Protokola za rješavanje sporova (Dodatni Protokol 7) koji je u značajnoj mjeri usaglašen s tekstom propisanom u okviru Aneksa 2³ STO sistema rješavanja sporova.
 - Modernizacijom CEFTA Sporazuma u dijelu rješavanja trgovinskih sporova postići će se veći stepen pravne sigurnosti za domaće i za strane ponuđače roba i usluga, što će pozitivno uticati na otklanjanje nejasnoća u primjeni pojedinih segmenata CEFTA Sporazuma, značajno će smanjiti broj tzv netarifnih barijera (koje su trenutno na snazi ali i demotivisati će uvođenje novih) a takođe će povećati sigurnost za potencijalne strane investitore koji planiraju plasman svojih proizvoda na tržište Crne Gore, da će njihovi trgovinski interesi biti zaštićeni, a što ne bi bilo moguće učiniti neregulatomnom opcijom.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Predložene izmjene CEFTA Sporazuma će obezbijediti punu implementaciju odredbi CEFTA Sporazuma a posebno u dijelu ukidanja tzv "netarifnih barijera/netarifnih mjera" koje su pojedine CEFTA Strane uvele, u cilju zaštite domaćeg tržišta/domaćih ponuđača roba a što je u suprotnosti sa deklarisanim ciljevima CEFTA Sporazuma za uspostavljanje zone slobodne trgovine, poboljšanje uslova za dalje unaprjeđenje ulaganja, proširenje trgovine robama i uslugama i podsticanje ulaganja putem korektnih, jasnih, stabilnih i predvidljivih pravila, otklanjanje prepreka i nepravilnosti u trgovini i olakšavanje kretanja roba i usluga, obezbjeđenje podjednakih uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije i postepeno otvaranje tržišta javnih nabavki, zaštita prava intelektualne svojine u skladu sa međunarodnim standardima, obezbjeđivanje procedura za sprovođenje sporazuma, doprinos skladnom razvoju i širenju svjetske trgovine.
- Implementacija CEFTA Dodatnog Protokola 7 će obezbijediti sprovođenje konkretnih, jasnih, stabilnih i predvidljivih pravila, otklanjanje prepreka i nepravilnosti u trgovini i olakšavanje kretanja roba i usluga, obezbjeđenje podjednakih uslova konkurencije koji utiču na spoljnu trgovinu i investicije. Na taj način, građanima će moći da se obezbijede robe sa nižim cijenama većeg kvaliteta (nema zaštitnih mjera ograničavanja pristupu tržištu, što uvijek vodi povećanju cijena) a privredi i potencijalnim investitorima obezbjeđuje ravnopravne i predvidive uslove za poslovanje što može uticati na smanjenje cijena proizvodnje te njihovom

- povećanju konkurentnosti na konkretnom tržištu (bilo koje CEFTA strane).
- Predloženi CEFTA Dodatni Protokol 7, neće stvoriti dodatna administrativna opterećenja, i tokom njegove primjene značajno će ukinuti postojeće biznis barijere u smislu pristupa tržištu pojedinih CEFTA strana.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- CEFTA Dodatnim Protokolom 7 nije potrebna inicijalna jednokratna uplata finansijskih sredstava za funkcionisanje rada Komisije/Panela, obzirom da je predviđeno da se njeno funkcionisanje finansira iz CEFTA Fonda za rešavanje sporova.
- CEFTA Dodatnim Protokolom 7 je predviđeno uspostavljanje Fonda za rešavanje sporova iz kojeg bi se koristila finansijska sredstva za funkcionisanje Komisije (Panela). Naime, nakon što neka od CEFTA Strana inicira uspostavljanje Komisije (Panela) za rešavanje spora, inicijalni iznos sredstava bi se prebacio iz CEFTA Otvorenog fonda u CEFTA Fond za rešavanje sporova, iz kojeg bi se finansirao rad Komisije (Panela) za rešavanje spora, u skladu sa članom 15 Priloga I. Povučena sredstva iz CEFTA Otvorenog fonda u CEFTA Fond za rešavanje sporova bi bila limitirana pojedinim udjelima strana u sporu, srazmjerno njihovim učešćem u budžetu CEFTA Sekretarijata. Svi troškovi koji su plaćeni iz CEFTA Fonda za rešavanje spora će biti nadoknađeni od one CEFTA strane u skladu sa raspodelom troškova kako je navedeno u Finalnom izvještaju Komisije (Panela). Nakon što CEFTA strana koja je izgubila spor uplati/nadoknadi finansijska sredstva (shodno Finalnom izvještaju Komisije/Panela) u CEFTA Fond za rešavanje sporova, iznos će biti vraćen u CEFTA Otvoreni fond.
- CEFTA Dodatnim Protokolom 7 nije potrebna inicijalna jednokratna uplata finansijskih sredstava za funkcionisanje rada Komisije/Panela, međutim, troškovi bi mogli nastati kasnije u zavisnosti od nalaza prezentovanog u Finalnom izvještaju Komisije/Panela. Naime, ukoliko neka od CEFTA strana inicira postupak (u skladu sa Dodatnim Protokolom 7) protiv Crne Gore sa argumentacijom kršenja odredbi CEFTA Sporazuma, a Komisija/Panel kao rezultat spovedenog postupka u svom Finalnom izvještaju konstatuje da je Crna Gora prekršila odredbe sporazuma, Crna Gora će biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela u iznosu koji je naveden u Finalnom izvještaju. Ta sredstva bi se uplatila u CEFTA Fond za rešavanje sporova (iz kojeg je prethodno finansiran postupak) nakon čega bi se ista prebacila u CEFTA Otvoreni fond (odakle su sredstva inicijalno i bila povučena, kada je iniciran postupak rešavanja spora). Isto tako ukoliko neka od CEFTA strana inicira postupak (u skladu sa Dodatnim Protokolom 7) protiv Crne Gore sa argumentacijom kršenja odredbi CEFTA Sporazuma, a Komisija/Panel kao rezultat spovedenog postupka u svom Finalnom izvještaju konstatuje da je Crna Gora nije prekršila odredbe sporazuma, Crna Gora neće biti u obavezi da plati troškove funkcionisanja Komisije/Panela u iznosu koji je naveden u Finalnom izvještaju.
- Članovi Komisije/Panela i njihovi pomoćnici će voditi evidenciju i pripremiti završni račun o vremenu provedenom u postupku i njihovim troškovima. Obračun vremena će se odnositi na rad koji je Komisija/Panel obavila u vezi sa svakim pravnim postupanjem strane u sporu a zatim će se koristiti za raspodelu troškova. Odluka Komisije/Panela (u Finalnom izvještaju) o raspodelu troškova strana u sporu će biti konačna i obavezujuća. Iznos dnevne nadoknade za članove Komisije/Panela će biti jednaka dnevnoj nadoknadi koja se daje članovima Komisije/Panela za rešavanje sporova u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (CEFTA Zajednička komisija može u bilo kojem trenutku odlučiti da promijeni iznos dnevne nadoknade). Iznos naknade po satu za pomoćnike člana Komisije/Panela, neće prelaziti 50% nadoknade po satu za članove Komisije/Panela.

- Predstavници Ministarstva finansija su bili uključeni u svih 15 rundi pregovora (kao članovi delegacije za vođenje pregovora za zaključenje Dodatnog protokola 7 o rešavanju sporova⁴).
- Na konačan tekst Dodatnog Protokola 7, predstavnik Ministarstva finansija nije imao dodatnih komentara.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertna podrška i ako da, kako.
 - Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

- Ministarstvo ekonomskog razvoja je formiralo radni tim - Delegaciju za vođenje pregovora za zaključenje Dodatnog protokola 7 o rešavanju sporova, koji je sastavljen od predstavnika Ministarstva ekonomskog razvoja, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva finansija, Privredne komore CG i Centra za alternativno rešavanje sporova.
- Delegacija je pripremila konačan tekst CEFTA Dodatnog protokola 7 o rešavanju sporova.
- Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 28 novembra 2024 godine, donijela Zaključak br.10-053/24-6595/2 od 05 decembra 2024 godine, kojim je usvojila Izveštaj o završenim pregovorima kao i prihvatila Dodatni protokol 7 o rješavanju sporova.
- U cilju odpočinjanja procesa ratifikacije Dodatnog protokola 7 u Skupštini Crne Gore, potrebno je dobiti pozitivno mišljenje Ministarstva finansija na Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova uz Sporazum o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA).

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
 - Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
 - Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
 - Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
- Kod implementacije predloženog propisa ne postoje potencijalne prepreke.
 - Ministarstvo ekonomskog razvoja će iskoristiti sve raspoložive mehanizme koji će obezbijediti da se predložena rešenja nesmetano sprovedu u praksu.
 - Glavni indikator za mjerenje ispunjenja cilja će biti smanjenje (ukidanje) biznis barijera u smislu netarifnih barijera i drugih trgovinskih mjera, koje ograničavaju ili zabranjuju slobodan protok roba i usluga između CEFTA strana.
 - Nakon implementacije predloženog akta, Ministarstvo ekonomskog razvoja biti zaduženo za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa.

Datum i mjesto

Podgorica, 26. April 2025. godine

Starješina
Nik Gjeloshaj

⁴ Vlada Crne Gore je, na sjednici od 27. septembra 2018. godine, utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Protokola 7 o rešavanju sporova Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (Zaključak Vlade CG br. 07-4474⁴, od 4. oktobra 2018. godine, Zaključak Vlade Crne Gore broj 07-5136 od 1. novembra 2018. godine, Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-3182 od 25. jula 2019. godine i Zaključak br. 07-053/23-1510/2 od 6. aprila 2023. godine).